

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 86

Nisan 2021

Editör: Meral Sözen.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel.

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin.

Web Teknik Destek: Burak Sarı.

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Görme Engelli Bir Bebek, Ebeveynlerine Sesleniyor-2	3
Haydi Beni Üfle.....	7
Mutfak Kazaları da Mı Geliyorum Demez?.....	10
Bilgisayarınızı Kasan Bir Şey Mi Var?	15
Teşkilat'ta Betimleme.....	16
Mart Kapıdan Baktırdı, Erişilebilirlik Hediye Kazandırdı.....	28
TIRNAKLARIMI KESTİM ÇÜNKÜ BİR İŞE YARAMIYORLAR.....	30
Kedi Yazısı-2.....	31
Yüksek Lisans Eğitimimde Erişilebilirlik-3.....	37
İşte Sağlamcılık O Demek	40

Editörden

Nisan sayımızdan herkese merhaba!

Yaşamın her anını paylaşmanın sevinciyle buluştuk yeniden. Bizde bu ay neler var dersenez, kedisiyle, radyosu, televizyonu, mutfağıyla ve bir de doğum günü kutlamasıyla bol bol ev halleri var. Hepsi bu değil elbet. Dünyadan bir çeviri, görme engelli bir bebekten mektup, otistik mücadele ortaklarımızdan sesler var. Daha da neler var, gelin yakından bakalım.

Eğitimci yazarımız Canan Çam Yücel'in kaleminden, görme engelli bir bebeğin ebeveynlerine yazdığı mektubu okuyabilirsiniz.

Dilek Başar Açlıdan ise minik kızlarının maceralı doğum günü kutlamasını dinleyebilirsiniz. Kim bilir, belki sizden bir öneri gelir bir sonraki doğum gününe.

Mutfakta olabilecek her türlü kazaya karşı bütün bilgiler Nurşen Korkmaz'ın satırlarında.

Derdi bilgisayarıyla olanlar için çözümler tabii ki bilişim köşemizdeki Ramazan Derin'de.

Dizi izleyeyim ama sesli betimleme önemli diyorsanız; Teşkilat dizisinin betimlemesi, detaylı bir inceleme için Gülcan Altun'un merceğinde.

Eğer siz de konuk yazarımız gibi radyo severlerseniz; erişilebilirliğin en küçük detaylarda bile nasıl belirleyici olduğunu Kadir Efe Civan'dan dinleyebilirsiniz.

Peki tırnaklarımızı keserken etrafa sıçratmamanın garantili bir yöntemi olduğunu biliyor muydunuz? Meral Sözen'in zihninde bambaşka bir senaryo beklentisi var ama anlattığı şey tırnaklarımızı keserken olup bitenlerle ilgili. .

Zihnimizin içinde ve dışında tüm bunlar olurken evde bir kedi gezsin ister misiniz? İyi mi gelir yoksa zor mu olur? Çağrı Artan anlatıyor.

Konuk yazarımız Gözde Kılıç da yüksek lisans eğitimini tamamlama sürecini anlatıyor.

Otizmin ne olduğunu en doğru nereden öğrenebiliriz? Otistik çocuğu olanlardan mı yoksa doktorlardan mı? İkisi de değil, hiç kuşkusuz ki otistiklerin kendisinden. Burak Sarı, Deniz İşçi ile yaptığı röportajla bizi otistik hak hareketiyle tanıştırıyor.

Tüm yeti farkı olanların ayrımcılığa uğramasının temelinde sağlamcılık var. Peki nedir bu sağlamcılık, çok sayıda çarpıcı örnekle Engin Yılmaz'ın çevirisinde.

87. sayımızda görüşmek üzere bu aylık da bizden bu kadar. Mayıs'ta daha çok sokaklarda olmak umuduyla.

Görme Engelli Bir Bebek, Ebeveynlerine Sesleniyor-2

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 86, Nisan 2021

0-1 Yaş Arasındaki Gelişimim

Sevgili anneciğim ve babacığim. Bu sayıda sizlere 0-1 yaş arasında hangi gelişim özelliklerine sahip olabileceğim konusunda ipuçları vermek istiyorum. Ben bu yazı dizisinde, genel gelişim özelliklerinden bahsediyorum. Bazen bu özelliklerin görüldüğü zamanlar farklılaşabilir. Çünkü bir önceki yazıda da belirttiğim gibi tüm bebekler hemen hemen aynı gelişim evrelerinden geçerler ancak zamanı farklılaşabilir. O nedenle, burada bahsedeceklerimin genel gelişim özellikleri olduğunu ve bireysel farklılıklara göre zamanının değişebileceğini belirtmek isterim.

Doğduğum andan itibaren yüksek bir öğrenme potansiyelim olduğunu bilerek hareket etmelisiniz. Davranışlarım ya da hareketlerim ilk başlarda sınırlı olmasına karşın, çevremde olup bitenleri her zaman anlamaya çalışırım. Bu nedenle, benimle sürekli konuşmanız, bana çevremde olup bitenleri anlatmanız, gelişimim için çok önemli. Görme engelli bir bebek olduğum için nesnelere ziyade seslere ilgi duyabilirim. Nesnelere parlaklığı ya da hareketliliğini göremediğim için onların sesleriyle ilgilenmemden daha doğal ne olabilir? Ancak bu sizi yanıltmasın; siz beni mutlaka farklı nesnelere, farklı dokular ve yüzeylerle tanıştırmaya çalışın ki bende de ilgi ve merak uyansın. Gören bebekler özellikle insan yüzüne ilgi duyarken, ben göremediğim ya da az gördüğüm için beklediğiniz tepkileri veremediğimde, ses tonunuzu değiştirerek farklı seslere farklı tepkiler vermeyi sağlayabilirsiniz. Kolaylıkla sesleri algılayabilirim, sallanıp ses çıkaran oyuncaklardan da hoşlanırım. Bu nedenle, beşiğime bu tür oyuncaklar asabilir ve dikkatimi çekmesini sağlayabilirsiniz. Bazı eşyaların seslerini tanıyabilir ve başımı sesin geldiği yöne çevirebilirim. Anneciğim, özellikle de senin sesini bebekliğimin ilk haftalarından itibaren ayırt edebilirim. Eğer bir şeye ihtiyacım olursa, ağlayarak seni çağırırım. Derdimi

sözcüklerle anlatamam ama sen benim her çıkardığım sesin ne anlama geldiğini bilirsin ve ihtiyaçlarımı karşıyorsun.

İkinci ayımdan itibaren, benimle konuştuğunuzda sesler çıkarırım, tanıdık seslere başımı çeviririm. Benimle konuşurken, hafifçe bedenime; yüzüme, ellerime, ayaklarıma dokunup sizinle iletişime geçmemi teşvik edebilirsiniz. Çünkü sizinle göz teması kuramadığımdan, dokunarak iletişimi başlatmak ve sürdürmek iyi bir yol olabilir. Beni kucağınıza aldığımızda, farklı uyaranlar verebilir ve farklı yönlerde doğru başımı hareket ettirmemi sağlayabilirsiniz. Böylece bebekliğimden itibaren merak duygusunun bende uyanmasına katkı sağlamış olursunuz.

Üçüncü aydan itibaren, nesnelere tanımaya çalışırım. Bu nedenle, farklı oyuncak ve nesnelere dokunmam için fırsatlar yaratabilirsiniz. Elime tutabileceğim nitelikte çingirak ve sesli oyuncaklar verebilirsiniz. Bu dönemde, beslenirken ya da kendimle baş başayken, ağlama dışında sesler de çıkarırım. Eğer bana fırsatlar yaratırsanız; eşyalara uzanır, eşyaları elime alıp inceleme fırsatı bulurum. Ancak bu dönemde, elimdeki nesneyi ağzıma götürme davranışımı çok fazla gösteririm. Bu nedenle, elime küçük nesnelere vermemelisiniz çünkü küçük nesnelere ağzıma götürdüğümde tehlikeli olabilir.

Anneciğim ve babacığım, 5-6 aylıkken size sarılarak sevgimi göstermeye başlarım. Yani aramızdaki sevginin karşılıklı olduğunu, bu dönemde öğrenmiş olacaksınız. Ama sizin ne kadar sabırsızlandığınızı biliyorum. O nedenle, ben şimdiden söylüyorum.

Altıncı aydan itibaren farklı sesler çıkararak dikkatinizi çekmeye çalışırım. Birinin geldiğini duymak beni çok heyecanlandırır ve onun kucağına gitmek için sabırsızlanabilirim. Artık bu dönemde kendi adımlarımı bilirim. Destekle oturmaya başlarım. Bu nedenle, yerde güvenli bir biçimde oturabileceğim ortamlar yaratabilirsiniz. Bu esnada önüme farklı sesleri ve dokuları olan oyuncaklar koyarak keşfetmemi sağlayabilirsiniz. Ya da siz de yanıma oturarak benimle sohbet edebilir, küçük oyunlar oynayabilirsiniz.

Dokuzuncu aya doğru, kollarımın altından tutulduğunda, yürüme hareketleri yaparım. Yürüme hareketleri, bağımsızlaşmanın da ilk adımlarıdır. Bu nedenle, tüm bebekler için önemli olan bu ilk adımlar, benim için çok daha büyük önem taşır. Artık önüme konan

şeyleri de almaya çalışırım. Bardağı iki elimle tutarım. Sakın görmediğim için düşürürüm, kırarım diye tedirgin olmayın. Beni hep desteklemeye ve bağımsızlaştırmaya çalışın, beni tabii ki denetleyin ama bunu yaparken aşırı koruyucu olmayın. Çünkü aşırı koruyucu tutumlar, beni bağımsız bir birey olmaktan uzaklaştırır. Bu dönemde, nesneyi bir elimden diğerine geçirme, nesnelere avuçlayarak alma gibi hareketleri de yapmaya başlarım. Duygularımı da ifade etmeye bu dönemde başlarım. Örneğin; oyun oynarken gülücükler atar, kızdığımda ya da canım sıkıldığında bağırırım. Bu dönemde çok dikkatli olmalısınız çünkü her şeyi aldığım gibi ağzıma götürürüm. Elimde tuttuğum nesnelere yere düşürdüğümde, eğilerek ararım. Lütfen, böyle durumlarda hemen yere düşen nesneyi elimden vermeyin, arayıp bulmama fırsat tanıyın. Çünkü o nesneyi ararken belki başka şeylerin varlığını keşfederim. Tabii ki beni ve hareketlerimi gözlemleyin, takip edin ancak benim için her şeyi siz yapmayın. Sonra yaşamımın ilerleyen dönemlerinde de bunu önce sizden, sonra etrafımdaki kişilerden beklemeyi bir davranış haline dönüştürebilirim. Dokuzuncu aya doğru çenem de iyice açılır ve “ba-ba, da-da, ma-ma” gibi hecelemeler yaparım.

Dokuzuncu ayda artık “Hayır” kelimesini anlarım, isteklerimi yerine getirmediğinizde, sinirlenebilirim. Ama gelişimim için bu da çok önemli, zaman zaman isteklerimin karşılanamayacağını da öğrenmem gerek. Artık desteksiz 10-15 dakika oturabilirim. Emeklemeye de bu dönemde başlarım. Emekleme davranışını gerçekleştirmem için beni teşvik etmelisiniz. Farklı uyaranlar vererek belli bir yöne doğru hareket etmemi sağlamalısınız. Yürümeden önce, emeklemek de bağımsızlaşmak için önemlidir. Yabancı kişilerle tanıdık kişiler arasında belirgin biçimde ayırım yaparım. Siz bana yemek yedirirken, kaşığı tutmaya çalışırım. Burada kaşığı tutmamı engellemek yerine, aksine tutmam için destek olabilirsiniz. Benim arkama geçip elimin üstünden tutarak kaşığı tutmamı ve ağzıma götürmemi sağlayabilirsiniz. Zaman zaman da uygun koşullar yaratarak beni kısa süreli bağımsız bırakarak kaşığı kendi başıma tutmamı da teşvik edebilirsiniz. “Al-ver” gibi basit komutlara da uyabilirim. Hayvan seslerini de taklit edebilirim. İçinde farklı hayvan seslerinin olduğu şarkılar söyleyebilir ve benim de tekrar etmemi sağlayabilirsiniz. Bana gösterdiğiniz bir oyuncak, bir örtünün altına saklayarak arayıp bulmamı teşvik edebilirsiniz.

Onuncu aydan itibaren “baba, mama” gibi sözcükleri söyleyebilirim. Koltuğun kenarına tutunarak sıralar, tek elimden tuttuğunuzda adım atarım. Birçok hareket taklit yoluyla öğrenildiği için bana özellikle dokunarak öğretmeniz gerekir. Örneğin; müzik çaldığında sallanma hareketi yapmayı, birisine “Güle güle” demek için el sallama hareketi yapmayı göstermeniz gerekir.

1 yaşına girdiğimde; anlama, kavrama, iletişim becerilerimde çok fazla ilerleme olduğunu fark edeceksiniz. Artık anlamlı iki veya üç sözcük söyleyebilirim ancak sizin söylediğiniz, karmaşık olmayan şeylerin çoğunu anlayabilirim. Vücut bölümlerimin isimlerini bilir, sorulduğunda gösterebilirim. Nesnelere iç içe veya üst üste koyabilirim. Ancak bu beceriyi kazanmam için de yaparak öğretmeniz gerekebilir. Artık yürüyebilir, yatar konumdan oturur konuma geçebilirim.

1 yaşından itibaren neler yapabileceğim konusunda size daha ayrıntılı bilgiyi bir sonraki yazıda vereceğim. Bir sonraki ay görüşmek dileğiyle, beni merakla bekleyin.

Haydi Beni Üfle

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 86, Nisan 2021

İnsan, biriktirdiği anılarla zenginleşir ya da maalesef fakir kalır. Hepimizin hayatında önem verdiği insanlar ve özel günleri olur. Doğum günleri, Evlilik yıldönümleri, bazılarımız içinse yılbaşı aklıma ilk gelenler.

Bu yıl Korona'dan dolayı Kızımızın üçüncü yaşını aile içinde kutladık. Kızımın en çok istediği şey doğum gününde mum üfleyip pasta kesmekti. İlk iki doğum gününde yanımızda ailemizden ve arkadaşlarımızdan oluşan misafirlerimiz olduğu için mum yakmak hiç sorun olmamıştı. Bu sefer sorun olabileceğini ise hiç düşünmemiştik. “Ne de olsa mum işte canım! Yakması ne kadar zor olabilirdi ki?” “Çakmağı ateşliyorsun, muma yaklaşıyorsun ve mum başlıyor yanmaya” demek isterdik ama o iş hiç de öyle olmadı maalesef. Tabii mum yakmanın da püf noktaları olduğunu ve akıllı telefonlarda “Hey Siri! Telefonun fenerini aç” demek gibi kolay olmadığını çok kısa bir zaman sonra, azıcık acıyla ve şaşkınlıkla öğrenecektik.

Doğum günü sabahında pastamızı sipariş ettik. Akşam 19:00 gibi gelecekti. Hediyelerimizi aldık. Bu yıl kızıma basketbol potası aldık. Yaşı itibarıyla ona uygun bir hediye oldu. Aldığımız basket potası her yere asılabiliyor. Monte etmeye gerek yok. Çocuğunuzun rahatça topunu atabileceği bir yüksekliğe asabilirsiniz. Marka vermem doğru olur mu bilemiyorum ama yine de biz söyleyelim. Dede Cars orta boy pota ürününü aldık. Çok rahat kuruluyor. İçerisinde bir adet basket topu, çemberi, çemberin tutturulacak yüzeyi ve çembere takmak için filesi mevcut. Neyse işe giriştim ve ilk olarak filesini taktım. Asma aparatını bir türlü takmayı beceremeyince, “Be My Eyes” imdadımıza yetişti. Ürünün görseline bakan gönüllü tarif edince sonunda kurmayı başardık. Çocuğunuza alınabilecek güzel bir hediye olduğunu düşünüyorum.

Akşam oldu ve artık Ela Hipatya pastası için sabırsızlanmaya başladı. Bazen böylesi zamanların öncesinde Kızımıza yemeğini yedirmek bile ayrı bir enerji istiyor. Neyse akşam yemeğimizi yedikten ve mutfağı toparladıktan sonra, pastayı kesme zamanı gelmişti. Pastamızı dolaptan alıp masaya götürdük. Üç tane mumu pastanın üzerine yerleştirdik. Burada şunu paylaşmak istiyorum. Pastalar için yakılan mumlar çok ince ve küçük oluyor. Bu mumları yerleştirdiğimiz minik şamdanları vardı ve bu şamdanları pastada kremadan elimizi mümkün mertebe kurtarabildiğimiz kısımlara yerleştirdik. Tabii kaçınılmaz olarak parmaklarımıza azıcık krema bulaştı ama bu, önümüzdeki zorlukları düşününce hiç de önemli değilmiş. Artık Türk'ün ateşle imtihanı gibi bizim de çakmak ve mumla imtihanımız başladı.

İlk önce mumları yakmaya Ben başladım. Mumlar bir türlü yanmadı. Çakmağı yakıp tepesine tutuyorum, yandan çabalıyorum fakat Sanırsınız ateşe dayanıklı malzemeden üretmişler! Ardımdan eşim de denemeye girişti. O da “Vallahi bu mumlar inatçı çıktı” diye dert yanmaya başladı. Neresinden yakarsak yakalım bir türlü yanmadı/yakamadık. Tam “Bu sefer oldu” diye seviniyoruz, “pat!” mum ya çok az yanıp sönüyor ya da mum yerine parmaklarımız yanmakta. Bu sefer de “Be My Eyes” uygulamasını aradık. Gönüllü ne kadar tarif etse de bir türlü mumları tutuşturamadık. Ocakta yakmayı bile denedik, olmadı. Baktık biz bu işi yapamıyoruz, bari gönüllüyü meşgul etmeyelim dedik ve teşekkür edip telefonu kapattık.

O sırada evimizde hiç kibrit olmadığını şaşırarak fark ettik. Tabii kibrit almak için de hem vakit yoktu hem de ateş ateşti canım! Peki bu mumları nasıl edecektik de yakacaktık? İlk defa mum yakmaya yeltenmiştik, onu da beceremiyorduk. Hüsrana kapıdaydı ve KIZIMIZ artık beklemekten sıkılmıştı, bir şeyler yapmalıydı. Gerçekten mum üfleme çok istiyordu. Bu isteğini bir şekilde gerçekleştirmemiz lazımdı elbet ancak ne yaptıysak, bir türlü kızımıza mum üfletemiyorduk. Böylesi kriz anları, kişiyi ya dibe iter ya da siz onun üstüne adeta bir dalgaymışçasına basar ve yükselirsiniz. Biz yine pes etmedik. Eşimin aklına buzdolabında ne olur ne olmaz diye sakladığımız büyük mumlar geldi. “Küçük mumlar yanmadıysa, biz de büyük mumu yakalım” dedik. Dolaptaki büyük mumu aldık. Bir bardağa yerleştirdik ve denemeye başladık. Bu da yanmayacak diye korkmuştuk. Neyse ki bu mum insafli çıktı da biz de yakabildik. Neredeyse “Teşekkürler, mum kardeş!” diye muma sarılacaktık.

KIZIMIZ, bardaktaki mumu sevinçle üfledi. Tabii koskoca mum, öyle üç yaşındaki KIZIMIZIN üflemesiyle hemencecik söner mi? Bayağı bir üfledi, yetmedi hafifçe tükürdü ama o sabırsızlıkla beklediği mum bir türlü sönmüyordu. Artık Eşim ve Ben de desteğe başladık ve üçümüz üç yandan mumu üfleye üfleye söndürmeyi başardık. Tabii KIZIMIZIN o anki sevinci, tüm o parmak acılarına, “Ne kadar da beceriksiz” yakınmalarımıza ve onca strese değdi doğrusu. Sonra da beraber pastasını kestik. En kısa zamanda bu pastaların yanında verilen süs mumlarını yakmayı öğreneceğimizi düşünüyorum. Gelecek seneki doğum gününe kadar öğrenmiş oluruz umarım.

Sonradan eşimin anlattığına göre, büyük mumu bardakta öyle koyduğunuz gibi tutamıyormuşsunuz. Mumun ateşini bardağın dibine yaklaştırıp orada belli bir ısınma yarattıktan sonra o ısıttığınız yere mumu dikmek gerekiyormuş. Böylece mum, ısınan yüzeye yapışıp orada devrilmeden düz şekilde durabiliyormuş. Tabii eşim o sırada bunları düşünüp hızlıca uygulamanın kolay olmadığını anlayınca, o da “Nasılsa mum bardaktan zıplayacak değil ve en fazla bardağın kenarına yaslanır ve birazcık da eriyip bardağın ve halının üstüne damlar” deyip mumu tutuşturduktan sonra, elini mumdan çekip bardağın altından tutmuş. Yani Mumun, Ela Hipatya’ya başını bardağın kenarından uzatıp sonra da bir “Hadi beni üfle ve artık söndür!” demediği kalmış. Belki her şey tam planladığımız gibi gitmedi ama bir şekilde farklı çözümler bulup o mumu kızımıza üfletebilmek çok güzeldi. Pastanın mumunu üfletmesek de bardağın mumunu üfletmiş olduk. Hem uzmanlar demiyor mu, “Pastanın mumunu üfleyeceksiniz diye, tüm pastayı Koronalamayın!”

Hepimize sağlıklı ve sevdiğimizle özel günlerimizi keyifle kutlayabileceğimiz nice yıllar diliyorum.

Mutfak Kazaları da Mı Geliyorum Demez?

Nurşen Sunar Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 86, Nisan 2021

Merhaba Sevgili EEEH Dergi okurları. Engelsiz Eğitim Projemiz kapsamında düzenlediğimiz “Mutfakta Erişilebilir Yöntemler” adlı söyleşilerimizi takip edenler hatırlayacaktır, oturumlarımızdan birini mutfak kazalarına ayırmıştık. Oturumda Elif Ünver Çırpan, Dr. Ertan Yardımcı danışmanlığında çok verimli ve bilgilendirici bir sunum yaptı. Ben de oturumun çıktılarını yazıya dökerek sizinle paylaşmak istedim.

Her mutfakta kaza yaşanma ihtimali vardır ve kör ya da gören herkesin başına gelebilir. Mutfak kazalarından korunmak için mutfaka girmekten çekinmek yerine, kaza yaşanma ihtimalini göz ardı etmeden doğru tedbirleri almak ve başa geldiğinde uygun olan müdahalenin neler olabileceğini bilmek gerekir. Kazaya neden olabilecek bir durum tespit ettiğimizde, almamız gereken önlemleri sonraya bırakmak ya da herhangi bir kaza sonucu doğru müdahalede bulunmamak, yaşanan kazanın zararını ve etkisini arttırabilir. Mutfak kazalarına neden olabilecek bazı durumlara, alınabilecek önlemlere ve basit müdahalelerin neler olabileceğine gelin birlikte bakalım.

- 1- Mutfakta herhangi bir şeyin kırılması ya da dökülmesi: Yemek yaparken, bulaşık makinesini dizerken ya da boşaltırken, gıda ürünlerini yerleştirirken, buzdolabından bir şey alırken ya da buzdolabına bir şey koyarken, temizlik yaparken ya da mutfakta başka bir iş yaparken, bir şeyler etrafa dökülebilir ya da kırılabilir. Bu gibi durumları bazı basit tedbirlerle önleyebiliriz. Mesela, dolap içleri, tezgâh, masa gibi yüksek platformların uç kısımlarına ve kenarlarına dökülebilecek ve kırılabilecek şeyleri bırakmamaya özen göstermek. Elimizle bir şeyler ararken hızlı ve sert hareketlerden kaçınmak. El ile aramayı çok yüksekte yapmamak ve elimizi zemine yakın bir yerlerde gezdirerek arama yapmak. Dökülmesi ihtimal gıdaları kullandıktan hemen sonra yerine yerleştirmek. Yüksek bir dolaptan bir şey almaya çalışırken, üzerine çıktığımız merdivenin ya da sandalyenin sağlam ve sabitlenmiş olduğundan, bizi taşıyabileceğinden ve denge

noktasına bastığımızdan emin olmak. Diyelim ki bu tedbirleri almayı unuttuk ya da tedbir aldık ama yine de başımıza bu kazalardan biri geldi. Bu durumda, yaptığımız işi hemen orada bırakıp dökülen ve kırılan şeyi temizlemeye öncelik verelim. Kırılan nesne özellikle cam madde ise parçaları bir çalı süpürge yardımıyla tek bir bölgeye toplayıp faraş yardımıyla alalım. Eğer elimizle toplayacaksak, önce elimize eldiven takalım. Eldivenle çalışmıyorsak, çıplak elle parçaları toparlamaya çalışırken sert ve hızlı hareketlerden kaçınalım ki elimize batmasın. Ayrıca, ayağımızın çıplak olmamasına da dikkat edelim ve mutlaka terlik giyelim. Kırılan nesnenin parçalarının bulaşmış olabileceği gıdaları tüketmeyelim. Eğer kırılan nesnenin bir parçası vücudumuza battıysa ve bu küçük bir parçaysa, o cisimi derimizden çıkaralım. Çok büyük bir cisimse ve derine saplanmışsa, çıkarmayalım; kanama varsa, etrafından sarıp hemen en yakın sağlık kuruluşuna başvuralım. Kırık, çıkık ve burkulma durumlarında da yine bir sağlık kuruluşuna başvuralım.

- 2- Mutfak kazalarına yol açan başka bir durum ise açık duran dolap, çekmece ve kapılardır. Kapısı ve çekmecesini açılıp kapanan bu gibi dolapları kullandıktan sonra, unutmaya zemin hazırlamadan hemen kapatmak iyi bir tedbir olacaktır. Eğer kapanmıyorsa, sert ve hızlı hareketlerden kaçınmak da bizi mutfak kazalarından koruyabilir. Ortama bizden sonra katılan özellikle körleri, açık duran bu çekmece ve dolaplardan haberdar edelim. Çok sivri köşeleri olan kapaklar için yumuşak dokulu kaplamalar yaptırabiliriz. Tüm bu ve buna benzer tedbirlere rağmen bir yerimizi çarptıysak ve deri bütünlüğü bozulmamışsa, şişme ihtimali ve ağrının azaltılabilmesi için temiz bir beze sarılmış buz parçalarını yaralanan bölgeye koymak uygun olur. Deri bütünlüğü bozulmuşsa, yaranın etrafından sarıp hemen en yakın sağlık kuruluşuna başvurmak gerekir.
- 3- Mutfakta kazalara neden olabilen diğer bir durum ise keskin veya sivri uçlu nesnelere. Bu nesnelere zarar görmemek için keskin ve sivri olan uçlarını aşağı veya dokunulması daha az muhtemel olan tarafa bakacak biçimde yerleştirmek iyi bir tedbirdir. Yere düşen keskin veya sivri uçlu nesnelere hemen bulup güvenli bir yere koymamız gerekir. İçinde bıçağı olan mutfak araç-gereçlerinin bıçaklarının yer aldığı bölgeye çalıştıkları esnada elimizle veya başka bir şeyle kesinlikle müdahale etmemeli, bu ürünleri kullanırken çok dikkatli olmalıyız. Eğer bir yerimize battıysa veya bir yerimiz kesildiyse ne yapmalıyız? Cisim çok derine battıysa, çıkarmayalım; etrafından sargı uygulayıp hemen en yakın

sağlık kuruluşuna başvuralım. Batan nesne paslı ise tetanos aşısı olmamız gerekebilir. Kesik küçük, kanama da sızıntı halindeyse; yaranın üzerine gazlı bez veya temiz bir bezle bası yapıp gerekiyorsa yaranın üzerini sargı beziyle saralım. Kanama, yaptığımız sargıdan dışarı sızmışsa ilkinin kaldırmadan ikinci bir bez koyalım. Eğer kan sızmaya devam ediyorsa, büyük ihtimalle tıbbi müdahaleye ihtiyaç vardır. Kanama güçlü ve tazyikliyse, kanamanın bulunduğu bölge ile vücut arasında kalan kısımda bulunan ve kanamaya en yakın nabız bölgesi üzerinden turnike uygulayalım. Bir uzvun kopması söz konusuysa, turnike uygulandıktan sonra kopan uzvu bir torbaya sonra da içi buz dolu başka bir torbaya yerleştirip hemen en yakın sağlık kuruluşuna başvurmak gerekir.

- 4- Mutfak kazalarına neden olan başka bir şey de ısı üreten aletler, ısınan nesnelere ve gıdalardır. Fırın, ocak, tost makinesi, kahve ve çay makinesi gibi ürünleri kullandıktan hemen sonra kapatmayı unutmamamız ve kapandıklarından emin olmamız çok önemli bir tedbirdir. Sıcak olması muhtemel olan nesnelere ve gıdalara dokunurken, dikkatli olmak da başka bir tedbir yöntemidir. Sıcak nesnelere dokunurken, ısıyı emecek bir bariyer kullanmak ve taşınacak rota üzerinde çarpma, kayma ve takılma gibi kazalara neden olabilecek nesnelere dokunulduğundan emin olmamız veya bunların yerleri hakkında bilgi sahibi olmamız da kaza ihtimalini azaltacaktır. Ortama sonradan katılan kişileri, sıcak nesnelere dokunulduğundan ve buldukları yerden haberdar edelim. Ocakta bulunan sıcak tencere, tava, cezve, çaydanlık gibi nesnelere dokunulduğundan emin olalım. Dödüklü tencere gibi içinde basınçlı buhar bulduran pişiricileri, ağzına kadar doldurmayalım ve buharın hareket edebileceği alan bırakalım. Bu tür pişiriciler, içindeki suyun kaynadığını haber verdiğinde ısıyı azaltalım ve pişiricinin kapağını açmadan önce içindeki buharın tamamen dışarı çıktığından emin olalım. Yanan bir şey fark ettiğimizde hemen ısı kaynağını kapatalım. Yanan yağa su ile müdahale etmeyelim.

Yangın ve yanıklara nasıl müdahale etmek gerekir? Pek çok yanık durumunda en basit ve doğru müdahale yöntemi, ısıya maruz kalan bölgeyi birkaç dakika kadar akan soğuk çeşme suyuna tutmaktır. Yanan bölge vücudumuzun üçte biri kadar veya daha fazlaysa acil müdahale etmemiz gerektiğini aklımızda tutalım. Yangın durumunda, öncelikle ısı kaynağını kapatalım. Yangının elektrik kaynaklı olabileceğini veya elektrikli aletler aracılığıyla büyüyebileceğini hatırlayarak ana sigortadan elektriği kesmemiz yerinde bir davranış olacaktır.

- 5- Bozulmuş gıdalar ve kimyasallar da mutfak kazalarına neden olabilir. Kusma, ishal, halüsinasyon görme gibi durumlar, bozuk ya da zehirli gıdalar tüketmiş olduğumuzun habercisi olabilir. Zehirlenmemize neden olan şey bir gıda ise kusma ya da dışkılama yoluyla vücuttan atılması sağlıklı bir durumdur. Ancak bu durumun uzun sürmesi ya da çok fazla olması halinde bir sağlık kuruluşuna başvurmamız gerekir. Ağız yoluyla temizlik malzemesi gibi bir kimyasal madde alınmışsa, kesinlikle kusmayalım ve acilen bir tıbbi yardım alalım.
- 6- Mutfak kazalarına yol açan başka bir etken ise gazlardır. Gazla çalışan aletler emniyet kilidine sahip değilse, özellikle taşma durumlarında ocağın kapandığından emin olalım. Ayrıca bu aletlerde çocuk kilidi bulunmuyorsa küçük yaştaki çocukların bu aletlere erişimini engelleyelim ve uygun yaşa geldiklerinde doğru bir biçimde bilgilendirelim. Olası gaz sızıntılarına karşı bu aletlerin rutin kontrollerini yaptırmak da çok önemli bir tedbirdir. Alet ve gaz donanımlarını, kullanım ömrünün üzerinde kullanmayalım ya da gaz sızdırma ihtimali olduğunu akıldan çıkarmayalım. Eğer bir gaz sızıntısı tespit ettiysek hemen gazı kapatalım ve ortamı havalandıralım. Elektrik veya bataryayla çalışan hiçbir eşyayı açmayalım, açıksa kapatmayalım. Ortamda ateş yakmayalım ve çok küçük miktarlarda bile olsa kıvılcım yaratabilecek herhangi bir harekette bulunmayalım.
- 7- Mutfak kazasına yol açabilecek bir başka etken de elektriktir. Her ne kadar bu duruma uygun üretilmiş olsalar bile elektrikli aletleri ıslak zeminde çalıştırmamaya özen gösterelim. Elektrikli aletleri kullandıktan sonra hemen prizden çıkaralım. Çok küçük miktarda bile olsa elektrik kaçağı tespit edilen aletleri, konuyla ilgili uzman kişilerce kontrol edilmeden kullanmayalım. Uzatma kablolarını birbirine ekleyerek kullanmayalım ve taşıyabileceğinden fazla elektrik yüküyle yüklemeyelim. Mesela aynı uzatma kablosuna bağlı olan iki elektrikli ürünü aynı anda çalıştırmayalım. Evimizdeki ana sigortanın yerini ve hangi yöne açık ya da kapalı olduğunu, evde yaşayan herkes bilmeli. Elektrikle ilgili bir kaza gerçekleşmiş ya da elektrik sızıntısı tespit edilmişse, ilk olarak ana sigortayı kapatalım. Elektriğe maruz kalan kişinin akım nedeniyle kaynaktan uzaklaşmaması halinde yalıtkan bir madde aracılığıyla elektrik kaynağı ile arasındaki bağı koparalım. Elektriğe maruz kalan kişiye, içmek istese bile su vermemek uygun bir davranıştır.

Mutfak kazaları, bunlarla sınırlı değildir ve aklımıza daha pek çok şey gelebilir. Çoğumuz mutfakta geçirdiği süre boyunca basit kesiler ve yanıklar dışında önemli kazalar yaşamaz. Doğru zamanda uygun olan ilkyardımlı yapabilmek hayati öneme sahiptir. Kazalar yaşanmadan önce tedbir almak mutfak kazalarını önemli ölçüde azaltacaktır.

Bilgisayarınızı Kasan Bir Şey Mi Var?

Ramazan Derin

rramazanderin@gmail.com

Sayı: 86, Nisan 2021

Bazen Windows güncelleme yaparken, Windows Defender rutin taramalarını yaparken ya da bilmediğiniz bir uygulama arka planda çalışırken bilgisayarınız aniden ısınabilir. Özellikle laptop kullanıyorsanız o sıcaklığı ellerinizin altında hissetmek oldukça rahatsız edici. O rahatsız edici sıcaklığı ortaya çıkaran uygulamayı bulmak ise mümkün.

“Ctrl shift escape” tuşlarına basarak görev yöneticisini açalım. Kısa bir süre bekleyelim ve bir kez “tab” tuşuna basalım. Ekran okuyucumuz muhtemelen “sütun boşluğu ad” benzeri bir şey söyleyecek. Üç kez “sağ ok” yaparak CPU sıralama ya da işlemci kullanımınızı söyleyen bir alana ulaşacaksınız. Burada, “CPU sıralama azalan” ibaresini duyana kadar “enter” tuşuna basalım. İşlem bu kadar. “Shift tab” tuşuna basarak işlemler listesinin olduğu alana ulaşabilir, bilgisayarınızda en çok işlemci tüketen uygulamaları bir kez “home” tuşuna bastıktan sonra sıralı halde görebilirsiniz.

Eğer listede tanımadığınız ve şüphelendiğiniz bir uygulama ismi duyuyorsanız, şüphelendiğiniz uygulama üstünde “shift F10” yapıp “yukarı ok” tuşu ile “özellikler” seçeneğini etkinleştirerek dosya hakkında daha fazla bilgiye ulaşabilirsiniz. Şüpheleriniz giderilmediyse, dosya ismini Google’da arayabilir ya da dosyanın konumunu öğrenebilirsiniz. En son aşamada ise bu dosya üzerinde “delete” tuşu ile işlemi sonlandırabilirsiniz.

Burada dikkat etmeniz gereken şey, çalışan önemli sistem dosyalarını ve kullandığımız programların işlemini sonlandırmamak. Bilmediğiniz dosyaları araştırın ve dosyayla ilgili zararlı olduğuna dair emin olursanız sonlandırma işlemi gerçekleştirin. Aksi takdirde karşınıza beklenmedik sonuçlar çıkabilir.

Teşkilat'ta Betimleme

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 86, Nisan 2021

TRT birkaç yıldan bu yana biliyorsunuz tarihi dizilere yöneldi. Ciddi de bir izleyici kitlesi var. Körler arasında da tercih edilen yapımlar olduğunu, Betimleme Tartışmaları grubundaki taleplerden biliyorum. TRT'nin geçmişte bazı dizileri ama sadece bazılarını betimlettirdiğini biliyordum. Şimdi Engelsiz TRT Youtube kanalına baktığımda pek çok dizi adı gördüm ama detaylı incelemedim. Dilerim, eş erişimin bir hak olduğu bilinciyle bu faaliyet artarak devam eder gelecekte.

Ben bu yazıda sizlere şimdilerde ses getiren bir yapım olan Teşkilat dizisinin betimlemesini değerlendirmeye çalışacağım. Bu zamana değin çoğunlukla SEBEDER'in işlerini değerlendirmiştik dergimizde biliyorsunuz. Şimdi Teşkilat'ın başka bir kuruluş tarafından betimlendiğini öğrendim. Böylece bu diziyi betimleyen Betimleme Fabrikası'nı araştırmadan önce, ortaya koydukları işi de incelemiş olacağız.

Öncelikle ne dizi içeriğinde ne arama motoru taramalarımnda ne de kendi sitelerinde betimleme metin yazarının veya seslendirmeninin kim oldukları konusunda bir bilgiye rastlamadım. Son kontrol incelemeleri var mı biz hedef kitle içinde daha doğru değerlendirme yapabilecek olan, yani bizden birileri buna dair bir veriye de ulaşamadım. Bu sebeple sizlere betimleme emekçilerini söyleyemeyeceğim, çok üzgünüm.

Bilmeyenler için Teşkilat, Milli İstihbarat Teşkilatı içindeki bir grup çalışanın Türkiye üzerinde oynanan oyunlar ile ilgili mücadeleleri ve buna yönelik çalışmaları konu alan bir dizidir. Yazımı çok fazla uzatmamak adına diziyeye dair bu kadar bilgi ile yetinmek zorundayım.

Biz asıl konumuza geçelim ve betimleme hakkında tespit ettiklerimi paylaşayım. Yukarıda dediğim gibi eş erişim detaylarına ulaşamadığım için altyazı ve işaret dili çevirileri var mı yok mu bilmiyorum. Ancak vardır diye tahmin ediyorum. Sesli betimlemeye gelince; öncelikle dizi ile seslendirmenin ses seviyeleri bence güzel dengelenmiş. Ayrıca betimleme

seslendirmenin ses tonu aslında dizi formatına çok uygun. Malum dizi polisiye ve aksiyonu bol bir dizi. Seslendirmenin sesi de haber spikeri kıvamında. Bu bakımdan dizi içinde gayet uyumlu. Ancak seslendirme tabiri caizse, arkasından atlı kovalar gibi konuşuyor. Söylediklerini kaçırmayacağım diye insanın başına ağrı giriyor. Yani en azından benim için izlediğim her seferinde öyle oldu. Seslendirmene dair vurgulamak istediğim iki anekdot daha var. İlki, seslendirme betimleme metni okuyor gibi değil de masal ya da hikaye anlatıyor gibi. Özellikle son hecedeki son sesli harfi uzatır gibi okuyor birçok yerde. Yani ağızından iki “ı” veya iki “i” veyahut iki “u” ya da iki “ü” çıkıyor gibi adeta. İkinci anekdot ise biz körlerin kullandığı Aylin adlı bir ekran okuyucu sesi vardı bir dönem. Bu Aylin, döver gibi okurdu metinleri bizlere. İşte Teşkilat'ın seslendirme bana Aylin'i hatırlattı. Hele dizi sonundaki jenerik biterken okunan bölümde; "Değerli katkılarından dolayı TC İç İşleri Bakanlığına, TC Adalet Bakanlığına, Milli İstihbarat Teşkilatına, Ankara Valiliğine vs. teşekkür ederiz", deniyor ya öyle bir okuyordu ki seslendirme, şimdi yumruğu çakacak diye güldüm için için.

Genelde montajlamayı çok beğendim. Hemen hemen hiçbir betimleme, repliğin üstüne gelmemişti. Tek bir yer hariç. O kadarı da kadı kızında da olur denebilir de orada olmayaymış iyiymiş. Sona doğru Hani şu Mete'nin sesinden duygusal olarak okuduğu manzumelerin yanı sıra, ekibin teker teker yola çıkışlarının verildiği bölümde. Aşk üzerine konuşurken, Serdar'ın gösterildiği yerde küçücük bir kaydırma yapılmış ve Mete'nin konuşmasının son bölümü yenmiş.

Bundan başka betimlemede ana unsur olarak bakabileceğimiz, mekanın neresi olduğu hakkında bilgiler genelde verilmiş. Ancak zaman hususu pek çok yerde atlanmış ne yazık ki. Oyuncuların duyu durumu ile hal ve hareketlerinin betimlenmesiyle yetinilmiş. Fakat karakterlerin tipleri, boyu posu veya kıyafetleri gibi detaylar hakkında hiçbir şey yok. Örneğin; "Bir grup adam eve doğru yürüyordu. Birinin kafasında Nazi dövmesi vardı. Elllerinde zincir ve yakıcı aletler vardı." Uygun zaman aralığında, kişilerin giysileri, tipleri gibi ayrıntılar hakkında bilgi verilmeliydi. Adamlara dair söylenen tek şey, birinin alnında Nazi dövmesi olması. Oysa ben Nazilerin kendilerini belli eden bir giyim ve özellikle saç tarzları olduğunu duymuştum. Bu, çok belirgin bir ayrıntı verilmesi gereken.

Hemen hemen hiçbir bilgi alamadığımız bir başka alan da, mekanların detaylarına dair betimlemeler. Mesela kale diye ifade edilen yer nasıl bir yer? Anladığım kadarıyla bu dizi devam ettiği sürece merkez olacak bir yer oysa. Bu hususta bir başka örnek daha vermem beklenirse;

dizinin ilk başında, uzaktan bir köy evinin görüldüğünü öğreniyoruz. Sonra da bir evin önünde tüfekli adamlar olduğunu. Eve dair birkaç kelime ile bilgi verilebilirdi bence. Böylece evin coğrafyası hakkında da bilgi sahibi olabilirdik. "Kerpiç tek katlı bir ev, yıkık dökük toprak bir ev" gibi. İşte bir örnek daha; sancak 1 yolda ilerlerken, ara ara müzik eşliğinde aksiyonlu sahneler hızla sürüyor. Bu arada boşluklar da var. Oysa o kadar hızlı seslendirmenimiz çabucak küçük ipuçları verebilir kör seyirciye yol durumu ve çevresi hakkında.

Diziyi baştan sona izlerken, beni benden alan ve "Ne zaman bitecek bu işkence?" bunalımına sokan bir hususu anlatacağım şimdi sizlere. Üstelik yazıyı daha da uzatma pahasına bol örnekleriyle. Sorun, betimlemelerde kullanılan zaman kipi.

Betimlemeci çok yerde şimdiki zamanın hikayesi kipinde anlatıyor olanı biteni. Yani "ediyordu, yapıyordu, duruyordu" gibi... Oysaki konu köre hikaye anlatmak değil ki; konu, görsel öğeler hakkında bilgi vermek. Hukuk Fakültesinde okurken bir hocam, yaptığı sözlü sınavlarda sorduğu incik cıncık sorulara yanıt veremeyen, içinde benim de olduğum birkaç tane öğrenciye bakıp şöyle demişti: "Sizi geçireyim de ileride bir olay karşısında karşınızdaki kişi bana küfür mü etsin?" Şimdi ben merak ediyorum. Bu betimlemenin yazarına, metni okurken durumu fark edemeyen seslendirmenine, var mı bilmiyorum ama son kontroldeki kişilere öğretmenleri hiç bu tür bir uyarı yapmadılar mı ki? Ne mi demek istiyorum? Buyurun örneklendireyim:

Ekranında, o an olan bir olay anlatılıyor sözde kör izleyiciye ancak geçmişten söz eder gibi şöyle söyleniyor: "İki adam konuşuyordu" diyor mesela.

"Teröristler arabanın önünü kesti." Doğru bir kullanım. Ancak ardından gelen "Kendi araçlarından inip arabaya doğru yürüdüler." Size göre de bizim dilimize uygun bir anlatım mı? Biz böyle mi söyleriz o anda olan bir olayı anlatırken? Doğru kullanım: "Kendi araçlarından inip arabaya doğru yürüyorlar" olmalı.

Yine Serdar'ın uzattığı kimliğin bilgisini veriyor betimlemeci. Çok doğru bir yerde, doğru bir betimleme. Ancak ifade şöyle: "Birleşik Arap Emirlikleri kimliğiydi." Oysa, izleyici orada gösterilen şeye tanıklık ediyor. Betimlemenin amacı da bu tanıklığı, körlüğe uyarlamak; köre masal anlatmak değil.

Başka bir örnek: "Kapı açıldı. İçeri takım elbiseli bir adam girdi." Doğru ifadeler ancak "Çocuk dalgın önüne bakmaktaydı"... Aynı sahneden başka bir cümle daha; "Parmagında Türk bayraklı bir yüzük vardı." Biz günlük kullanımda, bir şeyi ya da tanık olduğumuz olayları anlatırken ne zaman böyle deriz?

İşte bir tane daha: "Odadaki koltukta bir adam oturmaktadır. Bu adam, sarışın yabancydı". Bizlik cümleler değil. Yapmayın Allah aşkına.

TRT gibi adı Türkçe'nin kullanımının en doğru olduğu yer ile bağdaşmayan birkaç başka husustan da söz etmek gerekir. Örneğin; çocuğun konsolosluğa getirildiğini söylemek istiyor seslendirmen. Ancak konsolosluk değil de sadece Konsolos diyor. Sanki o kurumun başındaki birinden söz eder gibi.

"Duvar da takvim ve nazar boncuğu var" değil; "Duvara takvim ve nazar boncuğu asılmış" denmesi çok daha şık ve akıcı olurdu.

Başka bir açıdan diğer bir örnek; "Flash back" nedir? Bizim dilimizde var mı böyle bir sözcük dizisi? TRT gibi Türkçe'nin önemsendiği bir kuruma hele hiç yakışıyor mu? "Geçmiş dönüş" ya da "geçmiş" dense de kör izleyici anlayabiliyor emin olun.

Bir başka gereksiz ve Türkçede pek de kullanmadığımız bir ifade tarzı da geniş zaman kullanımı.

Örneğin biz o anın gecede olması durumunu "Gece olur" şeklinde söylemeyiz. Dizide kullanımı ise şöyle; dizinin ilk betimleme cümlesi, "Almanya 1995, şehrin kuş bakışı görüntüsü. Gece olur." Gece olura kadar her şey güzel. Sadece "gece" denmesi gayet yeterli ve kulak tırmalamaz.

Helikoptere bindikten sonra "Sancak 1 aşağı bakar" betimlemesi de söz konusu bahsin örneklerinden biri. İngilizcenin olduğu gibi kopya edilmesinin dayanılmaz hafifliği. Oysa biz güzel gelişmeleri almalı ve kendi dilimize, kendi kültürümüze uyarlamalı değil miyiz?

Betimleme boyunca süren rahatsız edici bir başka nokta ise değişen sahnelerin pek çoğunda söylenen "Sahne değişti" ifadesi. Değişikliklerin daha az olan bir kısmında ise yalnızca mekanın adı söyleniyor. Bu da yeterli zaten. Kör seyirci anlıyor bu sayede sahnenin değiştiğini.

Örneğin; sadece "Ceren'in evi" veya "minibüste" denmesi gibi. Ayrıca "Sahne değişti" demenin kulak tırmalamaktan başka bir ederi yok.

Çok önemli başka bir eksiklik ise dizinin bazı bölümlerinde yabancı dilde konuşuyor uzun süren sahneler boyunca oyuncular ancak kör izleyici ne konuştukları konusunda hiçbir fikir sahibi olamıyor. Muhakkak izleyiciler için altyazı geçiyordur bu esnada. Ancak altyazının körler için başka bir seslendirmen tarafından okunması gerekirdi. Aksi halde kör izleyici bu bölümü anlamsızca dinliyor sadece.

Bununla birlikte ilerleyen saatlerde, olaylar Fransa'da gerçekleşiyor. Paris'te asansörde kalan kadın ile adamın olduğu sahnede ve sonrasındaki Fransızca konuşmalarda betimleme seslendirmeni aynı zamanda repliklerin çevirilerini söylüyor. Hiç yoktan iyidir. Ancak yukarıda da söylediğim gibi betimleme seslendirmesi başka bir ses, altyazılar başka bir ses tarafından okunduğunda, iki detay birbirine girmez hem de betimlemeci seslendirmeleri okuyacağım derken görsel öğeler atlanmaz.

Çok önemli bir nokta da dizilerin eş erişimli versiyonlarının takipçilerine geç ulaşması sorunu. Gönül istiyor ki erişilebilir yapımlara herkesle aynı anda ulaşabilelim. Ancak günümüzde çeşitli sebeplerle film şirketleri veya kanallar buna müsaade etmeyebiliyor. Yine de bu işi bir standarda oturtmalı. Örneğin Kanal D ki takip ettiğim tek dizi o kanalda olduğu için biliyorum, bölümü genel izleyiciye sunduktan kırk sekiz saat sonra Engelsiz Kanal D'de yayımlıyor. Oysa Teşkilat'a baktığımızda, oturmuş bir sistem olmadığını fark ediyorum. Ayrıca yeti farkı olanları yaklaşık bir hafta gibi uzun bir süre bekleten TRT'yi ve Betimleme Fabrikası'nı ayrıca kınıyorum. Şöyle ki, Teşkilat'ın ilk bölümü Youtube'a, kanalda yayımlanmasından bir gün sonra yani 08.03.2021'de yüklenmiş. Oysa Eş erişimli versiyonu 16.03.2021'de. Dördüncü bölümü ise genel izleyiciye yönelik sunumu yine bir gün sonra 29.03.2021'de yüklenmişken, engelsiz versiyonu ancak 02.04.2021'de ulaşabilmiş hevesle bekleyenlere. Hevesle diyorum çünkü ben de bir dizi takipçisiyim ve izlediğim diziyi beklemek böyle bir şey biliyorum

Artık baştan sona betimlemeyi sahne sahne mercek altına alabiliriz. Bu sırada zaman zaman yukarıda söylediklerimi tekrara düşebilirim. Bundan ötürü şimdiden özür dilerim.

İlk başta film şirketinin logosu sadece isim olarak söylenmiş ancak uygun yer olmasına karşın logo betimlenmemiş. Oysa akışta yer var ve logonun tasviri yerinde olurdu.

Çocuğun atari oynadığının bildirilmesinden sonra, sahnede bir şeyler oluyor. Bağırış çağırışları ve efektteki müzik sesini duyuyoruz ama betimleme, olup biten hakkında film repliği olmadığı halde hiçbir bilgi vermiyor.

Betimlemeden, çocuğun aşağıda gelenlerin serdiği örtüye düştüğünü öğreniyoruz. Çok dikkatli üçüncü izleyişimde ancak çocuğu kendisinin annesinin ikna etmesi sonucu atladığını öğreniyorum. Efektlerin altında replikler pek de duyulmuyor ve betimlemeci kendisinin mi atladığını yoksa itildiğini ya da atıldığını söylemeliydi bence. Mesela "Çocuk, serilen örtüye atladı" denebilirdi.

Çocuk konsoloslukta Mete ile konuştuğundan sonra betimlemeci, "Çocuk dalgın önüne bakmaktaydı" der ve yanlış saymadıysam dört cümle daha betimleme devam eder. Ardından, kısa bir müzik arasından sonra "Sahne değişti" denir ve "Dağların arasında aynı bakışa sahip birisi duruyordu" deniyor betimlemeci tarafından. Anladım ki dizinin izlediğimiz sahnelerinde daha önce görmediğimiz biri, bu bakan kişi. Ancak aynı bakıştan kasıt ne? Çocuğunki gibi dalgın bakışlı biri mi? Eğer öyleyse aynı bakışa sahip yerine, bir kez daha "dalgın" sözcüğünü kullanmak daha açık bir anlatım olmaz mıydı?

Başlangıçtaki jenerik anlatısı güzeldi bence. Gerçi ben en son isim okunduktan sonra jenerik bitti sanmıştım. Oysa çeşitli Ankara görüntüleri jenerik içindeymiş. Jenerik sona erdiğinde betimlemeci "Jenerik bitti" dedi zaten. E bence iyi olmuş. Yoksa mesela ben onu dizinin başı sayardım. Ancak jenerikle ilgili şöyle bir eleştirim var. Biz körler seslerle insanları tanırız. Oyuncunun sesini daha önce duymadıysak ya da o film veya dizi içinde oyuncu dublajla başka bir ses kullandıysa, o rolü oynayan oyuncuyu tanıyamayız. Bu sebeple, hangi rolü hangi oyuncu oynuyor, jenerik içinde seslendirilmelidir ki kör izleyici, oyuncu ile rolü eşleştirebilsin.

Olayların ilk başladığı sahne, betimlenmeyen bir evde geçiyor. Bu ev her neredeyse ki ben tamamen tahminle Suriye ya da Irak gibi düşündüm, tercüme de olmayınca öğrenemedik tabii, her neyse evin içinde ve etrafında MİT yetkilisi adam ile oradaki bir grup arasında çatışma oluyor. Bu esnada olan biten betimlemeci tarafından olabildiğince ayrıntılı veriliyor zaten. Ancak bir noktada "Şeyh tedirgin telefonu indirdi" deniyor. Şeyh mi? Nereden anladık? Biz kör

izleyici şaşırđık bir anda, "Cee!" diye çıkınca. Oysa orada küçücük bir açıklama cümlesinin sığacağı bir boşluk da varken.

Sonrasında, şeyh denen kişi ile MİT görevlisi arasındaki çatışmada, biri pencereye doğru yürüdü deniyor ve ardından betimleme sürüyor. Ancak hangisi? Şeyh mi, MİT görevlisi mi? Fakat durun, ilerleyen sahnede bir anda betimlemeci, "diğer tarafta" diyor ve MİT görevlisinin sesini duyuyoruz. "At silahımı" diyor. Muhtemelen şeyhe. Demek ki o pencereye doğru yürüyen başka biriymiş. Ancak bu söylenmiyor ne yazık ki. Detaylı inceleyince fark ediliyor.

MİT görevlisi ki sonrasında biz onun Sancak 1 kodlu görevli Serdar olduğunu öğreniyoruz, adama "Benimle geliyorsun" dedikten sonra, evden çıkıyorlar. Değişen bir sahnenin ardından, betimlemeden adamı yakalayan kişinin arabanın yanında olduğunu duyuyoruz. Fakat "Benimle geliyorsun" dediğı adamı ne yaptı? Herhalde bu, dizinin o sahnesinde de net değil. Olsaydı, sanırım betimlemeci atlamazdı. Ne bileyim? Ağzını tıkayıp bagaja mı koydu? Öldürüp bir kenara mı attı? Bayılıp arka koltuğa mı yatırdı? Çok merak ettim.

Operasyonun sonunda öğrendim. Adam ortaya çıktı. Ellerini bağlayıp arka koltuğa koymuş.

Betimlemeden bağımsız olarak şimdi de merak ettiğim; o kadar arama, kimlik kontrolü, çatışma arasında adamı kimse fark etmedi mi? Adam hiçbir şey yapmadan bekledi mi? En azından yolu kesenlere "Beni kurtarın" diye bir bağırma mı? Çünkü betimlemeci, baygın olduğuna dair bir şey söylemiyor. Sancak 1, arkada kapıyı açıp elleri bağı adamı indiriyor sadece. İlginç! Nasıl oturuyordu ki Sancak 1'in önünü kesenler onu hiç fark etmiyorlar.

Sancak 1'in operasyonu sırasında MİT'te bilgisayarlardan onu takip ediyorlar ve telsiz benzeri bir cihazla sürekli uyarıyorlar. Bu yere anladığım kadarıyla "Kale" deniyor. Neden? Gerçi diziyi ikinci kez izliyorum şimdilik. Sonuna kadar izlediğim ilkinde, buna dair bir şey duymadım, yani neden olduğuna dair. Herhalde dizi açıklamalarından öğrendiğini kullanmıştır betimlemeci ve doğru bir yaklaşım olmuş. Ancak Kale'nin nasıl bir ortam olduğuna yönelik küçük küçük bilgiler verilebilirdi. Bu, büyük bir eksiklik olmuş ne yazık ki. Ha bu arada, sadece baştaki birkaç sahnede değil, dizi boyunca buna dair hiçbir açıklama yok.

Açıklanmayan bir başka ayrıntı da Kale'dekilerin uyarıları nasıl bir cihazla sahadakilere verdiği. Kulaklıkla mı, telsizle mi? Nedir bu sistem? Çünkü operasyon sahasındaki herkesle, merkez bir şekilde etkileşim halinde. Bu anlaşılıyor repliklerden ama nasıl?

Başka bir sahnede Sancak 1 kimliğini verdikten sonra yolunu kesenler, üzerini arıyorlar ve bagajı açmasını istiyorlar. Sancak 1 oyalanınca, terörist denen adam bağılıyor ve makinalı tüfek sesi duyuluyor. Bundan sonra seslendirmen, "Adam bagajı açtı" diyor. Betimlemede kopukluk var burada. Şöyle ki: "Adam bagajı açtı" dendiğine göre, bagajı açan sanki farklı biri. Bağırıp taramalı ile ateş eden başka biri. Çünkü sonrasında Sancak 1, kurşunlanan arabaya bakıyor betimlemecinin söylediğine göre. Benim anladığım: Sancak 1 bagajı açmakta oyalanınca, teröristlerden biri sinirleniyor ve arabayı tarıyor. Acaba gerçekten öyle mi? Buna açıklık getirilebilirdi. Kaç kişilerdi mesela? Çünkü sonunda "Sancak 1 hepsini etkisiz hale getirdi" deniyor. Kaç kişiyi birden?

Operasyon bittikten sonra, Zehra'nın evinde eski kocasının çocuklarının odasındaki hal ve hareketleri gayet güzel betimleniyor da çocuk ve adama dair hiçbir betimleme yok. Bundan sonra Kale'nin önüne geçiliyor ve Zeynep adlı birinin oturduğundan, telefonu eline almasından ve arama yapmasından söz ediliyor. Sonra telefon çalıyor ve Zehra'nın eski kocasını aradığı anlaşılıyor. Demek ki Kale'nin önündeki kişi Zeynep değil Zehra'yımış. Aslında izlerken ben de bir an dumur olmuştum. Zeynep de kim diye.

Zehra, birkaç sahne sonra eski kocasının kendi evine götürdüğü kızını görmek ve dahası almak için onun evine gidiyor. Kapıdaki konuşmalardan, adamın isminin Kemal olduğunu öğreniyoruz. Sonra sahne akıyor ve betimlemeci, adının Kemal olduğunu öğrendiğimiz kişi için hala "eski kocası" tabirini kullanmaya devam ediyor. Gereksiz ve anlamsız bir tanımlama.

İlgimi çeken bir başka detay şöyle: Sancak 1'in ev sahnesinde, teröristlerden birinin bileğindeki bir damgadan söz edilmişti. Bir damga ayrıntısı da Şirket denilen çok uluslu planlamacıların büyük masa etrafındaki sahnesinde Mahtûm adlı kişinin öldürülmesinden sonra onun yerine geçen adamın bileğine damga basılması şeklinde göze çarpıyor. Acaba iki damga da aynı amaç için mi? Belki de bu olayların çözümü için kilit bir şeydir. Bence betimlemecinin özellikle bu tür yapımlarda en küçük bir detayı atlamaması gerekir. Çünkü çözümler küçük detaylarda gizlidir. Ayrıca, damgalanan bu ikinci adam nasıl bir tip? Bununla ilgili hiçbir

betimleme yok. Oysa, bence önemli bir adam bu ve diğer bölümlerde muhakkak karşımıza çıkacak biri. Dolayısıyla, dış görünüşüne dair ipuçları verilmeli ve adını bilmediğimize göre mesela “damgalanan adam” şeklinde kodlanmalıydı. Biz bu adamın adının "Zayed Fadi" olduğunu öğreniyoruz sonradan liderlerinin söyleminden ama Zayed Fadi nasıl biridir bilmiyoruz.

Diğer bir yerde saldırı hazırlığı öncesinde yol tabelaları taşıyan kamyonet ve arkasındaki iş makinası ardından gelen iki araçtan ve içinden inen işçilerden söz ediyor betimlemede. Fakat sonrasında "Bunlardan biri sarışın yabancı biri de Murat'tı" deniyor. Sonrasında da biri, sanırım Murat olan, çünkü betimlemeci kim olduğunu söylemiyor, işçilere talimat veriyor. Burada da bir anlam kopukluğu var. Anlaşılan araçlardan inen bir sürü insan var ve içlerinden ikisi de Murat ve sarışın yabancı. Neyse körlere dizi betimlerken, bir yandan da zihin jimnastiği yaptırmak istiyorlar herhalde.

Devamında "Çalışmaya başladılar" deniyor ama çalışmanın ne olduğu konusunda bir şey söylenmiyor. Sonrasında dizideki repliklerden "Şişşt bak bu adam" dendiğini duyuyoruz. Gösterilen kim? Diziyi ikinci izleyişimde, biraz da konuya hakim olduğum için tahmin yürütüyorum. Sanırım bir fotoğraf gösteriliyor birine. Mesela ben o birinin Murat olduğunu sanmıştım. Ancak bu detaylara ilişkin de bir betimleme yok. En sonunda da "Yabancı ile esmer adam ayrıldı" diye söylüyor betimlemeci. Haydaaa! Yabancıyı anladık, sarışın adam da, esmer adam kim? Murat nerede?

SİHA fabrikasında ödül töreni sırasında olan sahnede betimleme aynen şu şekilde yapılıyor. "Eşarplı kadın ileri doğru yürüdü. Masanın yanında biri, elinde bardak tutmaktaydı. Bardak düştü. Herkes yere devrildi." İlk üç cümlede anlatılmak istenen tamam da, son cümlede bir kopukluk var. “Herkesin yere düşmesi ne alaka?” diye düşünüyor insan duyunca. Birkaç sahne sonra anlaşılıyor ki oradakileri zehirlemişler. Fakat "Herkes bir anda teker teker yere düşüyor ya da düşmeye başladı" denilse daha açıklayıcı olur kanımca.

SİHA'ların bilgilerinin çalınması saldırısı sırasında olan biten, çoğunlukla güzel yansıtılmış. Mesela sarışın adamla minibüsteki adamın aynı anda cihazlarına kart takmaları, iyi yakalanmış ve atlanmamış önemli bir detay olmuş. Ancak bu cihaz ne nevi bir cihaz? Anladığım kadarıyla telefon değil. Telefon olsaydı, herhalde betimlemeci bunu böyle ifade ederdi. Eğer

başka bir cihazsa, bunu bilmek isterdim. Galiba diğer körler de bilmek isterlerdi. Ha orası aksiyonun hızlı aktığı sahneler ve araya nasıl sıkıştırılabılırdi bilmiyorum ama gene de tek bir kelime ile olsa da verilseydi iyi olurdu. Bir betimleme cümlesi sonunda çatışma sahnesi var ve orada uygun boşluk var aslında.

Sarışın adam, sakallı yardımcısı ve eşarplı kadının ambulansla karanlık otopark sahnelerinde, sarışın adamın eşarplı kadını öldürdüğü esnada betimlemeci anlattıklarına ek olarak "silah sesi" diyor. Duyduğumuz sesi biz körler anlattıklarının ışığında silah sesi olarak anlayabiliyoruz zaten. Belirtmesine gerek yok ki. Bu olsa olsa sağırlar için altyazıya eklenmesi gereken bir şey olur.

Zehra'nın Başkan'a ödül töreni binasının içerisinde tespit edilen iki yabancı, yani sarışın adam ve sakallıya dair açıklamasından, sakallının aslında bizim önceden adını duyduğumuz Murat olduğunu öğreniyoruz. İyi de o halde neden betimlemeci onun Murat olduğunu bile bile Sakallı diyor ve bize üçüncü bir kişiymiş gibi düşündürüyor? Hiç anlamadım.

Zehra ile Mete'nin konuşma sahnesi sonrası yine o öldürücü "Sahne değişti" cümlesi ile yolda bir takip sahnesine geçiliyor. Oysa "yolda" denip ardından, "Sokakta tek başına yürüyen trençkotlu bir adam gördük" şeklinde devam edilmeliydi. Neyse, benim burada demek istediğim başka bir şey aslında. Sahnede üst üste tam beş betimleme cümlesi "trençkotlu adam" tamlamasıyla başlıyor. İlk defasında ona dair belirleyici bir detay olarak söylem doğru ve güzel seçilmiş. Ancak sonrasında sadece "adam" denilebilir, birkaç cümle sonra belki yeniden belirleyici olması bakımından tekrarlanması yeterli olabilirdi. Ona bile gerek yok da neyse.

Aynı peş peşe sözcük tekrarı olayına bir örnek daha yazayım size bir başka sahneden. "Takipçi ceketinin içine uzanıp köstekli bir saat çıkardı. Takipçi, saate bakıp köstekli saati yerine koydu. Takipçi, etrafına baktı. Ceketin önünü ilikleyip yürümeye başladı." Sizce de ikinci ve hatta üçüncü takipçi gereksiz kalabalık değil mi? Bu lüzumsuz, sürekli tekrar durumları örneklendirdiğim iki sahneyle sınırlı değil üstelik ne yazık ki.

Şimdi sizlere bir söylem karmaşasından söz edeceğim. Hulki ile magandaların mücadelesi sahnesinde dikkat çekiyor. "Maganda Hulki'ye yumruk attı" diyor betimlemeci ve sonrasında "Hulki de kendine bir tokat atıp magandaya baktı" diye devam ediyor. Hulki'nin "Sinek kondu sandım" dediğini duyuyoruz ve betimlemeci "Hulki, kuvvetli bir tokatla

magandayı yere serdi" diyor. Şimdi bir önceki betimleme cümlesinde Hulki kendini mi tokatladı strateji gereği yoksa ona, yani magandaya mı tokat attı? Bence laf olsun diye kendini tokatlaması ve ardından "Sinek kondu sandım" demesi çok saçma. Dolayısıyla, betimlemede önemli bir kelime hatası daha.

“Hulki tekrar arabasına bindiğinde arabayı çalıştıracakken, dikiz aynasından arka koltuğu fark etti" cümlesini duyuyoruz. Ardından Hulki, "Başkan'ım" diyor. Yine betimlemeciden bu sefer "Başkan arka koltuktaydı" söylemini duyuyoruz. Kullanılan haber kipi hariç, söylem yerinde olmuş bence. Yoksa Hulki'nin "Başkan'ım" demesine anlam veremeyebilirdim.

Bazı sahnelerde Ankara'nın ya da Paris'in tepeden görünüşü veriliyor. Tabii biz bunu betimlemeden anlıyoruz. Betimlemeci bu noktada mesela, "Paris, şehri tepeden gördük" diyor. Oysa "Paris'in yukarıdan görünüşü" ya da "kuş bakışı Paris manzarası" daha doğru bir kullanım olurdu. Emine Kolivar ile yaptığım söyleşiden ve betimlemeye dair okuduklarımdan aklımda kalana göre, uluslararası standartlarda bu tür sahnelerin betimlenmesinde bazı kriterler var. Ne olduklarını tam hatırlamıyorum. Ancak mesela, geniş zamanın kullanımını İngilizceden olduğu gibi almak yerine, bu tür ayrıntılar yurtdışındaki örneklerinden dikkate alınsa, çok daha verimli bir çalışma olur kanımca.

Yukarıda, mekan bilgilerinin çoğunlukla atlanmadığını yazmıştım. Atlandığı bir sahne var. O da "Uzay, karısıyla" dendiğinde, restoranda oldukları söylenmemiş. Oysa çok belirgin bir şey bu.

“Dikkate bile değmez” diyeceksiniz belki ama göz önüne alınsın diye bunu da yazmadan geçemeyeceğim. "Pınar apartmanda katı telefonuna okuttu" değil, "Kartı telefonuna okuttu" denecekti. Burada çok önemli değil ama bazen tek bir harf çok fazla anlam değişikliğine yol açabilir. Mesela, “çok” ile “çok” arasında iki nokta farkı var ama anlam ne kadar değişiyor değil mi?

"Karanlık bir otoparkta, bir araba ilerledi. Otopark, arabanın farlarıyla aydınlandı. Arabayı kullanan Serdar'dı" metni bizim kullanımımıza en uygun şöyle olması doğru olmaz mı sizce de? "Karanlık bir otoparkta bir araba ilerliyor." Çünkü otoparkta ilerleyen araca seyirci tanıklık ediyor o anda. "Otopark, arabanın farlarıyla aydınlandı. Arabayı kullanan Serdar'mış."

Çünkü sonuçta izleyici sonradan fark ediyor ve kör seyircinin de bunu izleyiciyle birlikte anlaması gayet normal.

"Şehirden manzaralarla hava aydınlandı" hem durumu hem zamanı bildirmesi açısından güzel bir söylem olmuş. Tebrik ederim bunun için.

Son olarak son sahneden betimleme cümleleri aktaracağım. Seymenler Parkı'nda SİHA'ların çalınan bilgilerini teslim alan kişinin peşindedir. Başlarında Serdar'ın olduğu sivil polis ekibi. Parka yüzü kapalı, tanınmayacak halde bir kadın gelir ve bırakıldığı yerden paketi alır. O giderken, Serdar peşine takılır. Betimleme cümleleri şu şekilde akar: "Serdar izledi. Serdar yürüdü." Bir süre sonra, "Kadın yürüdü. Kadın başında bereyle Serdar'a arkası dönüktü." Bu arada, Serdar bir şekilde sevgilisi Ceren'i tanımış olacak ki nispeten sessizce "Ceren" dedi. Sonrasında gelen betimleme anlatısı şöyle; "Kadın, yüzünü döndü. Paketi teslim alan, Serdar'ın sevgilisi Ceren'di. Serdar kalakaldı. Ceren, etrafına bakıp yürümeye başladı." Ceren, etrafına bakarken Serdar'ı gördü mü? Görüp de tanıyamadı mı? Bence "Ceren, Serdar'ı fark edemedi" ya da "Ceren, Serdar'ı gördü" şeklinde bir açıklama yapılmalıydı.

Betimleme, daha doğrusu eş erişim, vazgeçilemezdir. Bu amaca hizmet eden farklı kuruluşlar elbette ki olacaktır. Hatta bir noktadan sonra olması faydalı dahi olabilir. Hem eş erişimli ögeler çoğalacak hem de rekabet yapılan işin gelişimini sağlayabilecektir. Ancak görünen o ki bir üst kurul ve hatta kör ve sağırlardan oluşan bir üst kurul tarafından yapılan işler denetlenmelidir. RTÜK içinde belli bir grup dahi oluşturulabilir bu konu hakkında. Yani bu iş, "Ben yaptım, oldu" mantığına terk edilebilecek, sadece iş teslim edilip para kazanılabilecek bir şey değildir. Nasıl ki bir dizi ya da film izleyiciye sunuluyor ve izlenme oranlarına göre tutup tutmadığı belirleniyor, ona göre mesela yayından kaldırılabilir, eş erişimli bir yapım da değerlendirilmeli ve şu aşamada yapılan iş olmasa bile yapamayan ekipler bu işten el çektirilmelidir. Elbette "Betimleme Fabrikası, bu işi yapamıyor" demek istemiyorum. Ancak bu iş ciddi bir iştir. Her kim olursa olsun, bunu bilmelidir.

Son söz olarak, büyük puntolarla bir kez daha haykırmak istiyorum:

BİZ OLMADAN BİZİM İÇİN ASLA.

Mart Kapıdan Baktırdı, Erişilebilirlik Hediye Kazandırdı

Kadir Efe Civan

kadirefecvn@gmail.com

Sayı: 86, Nisan 2021

1 sayılık aranın ardından Merhaba değerli dergidaşlar. Esen soğuk rüzgarlarla, yağan yağmurlarla koskoca bir kış mevsimini ardımızda bıraktık ve baharı karşıladık; hatta yarılдық. Kış mevsiminin zorlukları bazılarımızın hayatını olumsuz etkilese de kışın sonunda Bahar vardı ve bunu bildiğimiz için Kışa direncimiz de sağlam oldu. Geleneği bozmadan, 84. sayıdaki yazımı enfes seslendirmesinden ötürü Engin Yılmaz'a teşekkür ediyorum.

Değerli okurlar, Mart kapıdan baktırdı, kazma kürek yaktırdı, bana da bir hediye kazandırdı, hem de %100 erişilebilir bir radyo programı yarışmasından.

Ben, canı müzik dinlemek istediğinde aklına Spotify veya YouTube yerine Radyo gelenlerdenim.

Radyomu açtığımda pek müzik dinlediğim söylenemezse de Yine de radyomu açıyorum. Bir süre frekanslarını karıştırıyorum. Ve bir Yarışmaya denk geliyorum. Yarışma, kısaca şöyle. Programa sponsor olan firmanın Instagram hesabını takibe aldığımızı gösteren ekran görüntüsünü radyoya gönderen dinleyiciler, hediyeyi kazanıyor. Tabii herkes değil, günün şanslı ismi kazanıyor hediyeyi. Ben de o gün şansımı denemek istiyorum, yarışmaya katılıyorum. Şansıma güvenmediğim için kazanan ismi dinlemiyorum. Daha sonra radyodan gelen mesaj üzerine kazandığımı anlıyorum.

Ama kör bir insan olarak denk geldiğim her radyo programı yarışması, yukarıda da yazdığım gibi %100 erişilebilir olmuyor. Mesela dinleyicilere “Radyomuzun Facebook sayfasında bulunan Bayrak fotoğrafı hangi ülkeye ait?” diye soruluyor. Tabii ki görselde açıklama yok Ya da “Radyomuzun Instagram sayfasındaki son görsel hangi Şehrimize ait bir tarihi eserdir?” Tabii ki burada da açıklama yok.

Oysa fotoğrafın altına, “Bayrağında sırasıyla mavi, beyaz ve kırmızı renkler bulunan ülke hangi ülkedir?” diye bir açıklama eklense, kör bir dinleyici de bu soru hakkında bir

tahminde bulunabilir ya da tarihi eser, üstü kapalı bir şekilde betimlenebilir. Bu sayede kör bir dinleyici de bu sorular hakkında fikir sahibi olabilir, cevabı tahmin edebilir. Ama yarışmaları düzenleyenlere göre kör bir insan Radyo dinlemez, radyoda denk geldiği bir yarışmaya katılmak istemez, zaten katılsa da hediye kazanamaz çünkü o talihsiz bir insan zaten. Ayrıca yarışmaya katılmasına gerek yok, engelli raporunun fotoğrafını radyomuza göndersin, biz sponsorumuzdan rica eder, yarışmaya katılmadan engelli kardeşimize hediyesini göndeririz.

Karşılaştığımız her şeyin %100 erişilebilir olması dileğiyle, gelecek sayıda görüşmek üzere dostlar...

TIRNAKLARIMI KESTİM ÇÜNKÜ BİR İŞE YARAMIYORLAR

Meral Sözen

Meralsozen1@gmail.com

Sayı: 86, Nisan 2021

Merhaba sevgili okurlar, tüm ezilenlerin birleşerek örgütlendiği, hak ve eşitlik talepleriyle milyonlarca insanın sokaklara döküldüğü bu günlerde, başta tıp otoriteleri olmak üzere, dünyanın her yanından sağlamlcılığı lanetleyen açıklamalar geliyor.

Yaşanan bu gelişmelerin bende yarattığı motivasyonla; size, tırnaklarımızı keserken parçaların sağa sola sıçramamasını sağlayacak garantili bir yöntem anlatacağım.

Tırnak keserken genelde kullanılan düzenek, yere geniş bir biçimde gazete kağıdı sermek şeklindedir. Ancak biliriz ki ne kadar dikkatli olursak olalım; tırnak makasının etkili darbesiyle bütününden koparılan irili ufaklı tırnak parçaları, umulmadık sıçramalarla olay merkezinden uzaklaşma ve odanın çeşitli noktalarına dağılma eğilimindedir. Başına buyruk hareket etmek isteyen bu parçaları kontrol altında tutmaksa anlatacağım bu mucizevi yöntemle çok kolaydır.

İhtiyacımız olan tek şey, iki elimizin birden sığabileceği büyüklükte bir poşettir. Yapmamız gereken, istediğimiz pozisyonda oturarak veya uzanarak, poşeti kucağımıza almak ve iki elimizi poşetin içine soktuktan sonra içeride kesme işlemini gerçekleştirmektir. Ellerimiz ne kadar poşetin derinliklerinde olursa etrafa tırnak sıçrama ihtimali o kadar düşüktür. Tabii, kendilerini geliştirmiş olanlar hariç, görenlerin bu yöntemi uygulayabilme yetileri yoktur, zira poşetin içindeyken tırnaklarını göremezler ve dolayısıyla kesme işlemini de gerçekleştiremezler. Poşet mucizesi olarak adlandırdığım bu yöntemle tırnaklarımızı kestikten sonra poşetimizi dikkatli bir şekilde top haline getirerek çöp kutusuna atabiliriz. Dikkatli bir şekilde diyorum çünkü benim gibi poşeti alakasız bir yerinden tuttuğunuzda onca emeğinizin yere veya üstünüze dökülmesine sebep olabilirsiniz. Ayrıca bu yöntemi ayak parmaklarımızı keserken de kullanabiliriz. Bunun için ayağımızı poşetin içine sokmamız yeterli. Böylece etrafta en ufak bir iz bırakmadan itinayla kesilmiş tırnaklarımızla sonsuza dek mutlu yaşayabiliriz.

Kedi Yazısı-2

Çağrı Artan

cagriartan@gmail.com

Sayı: 86, Nisan 2021

Sevme, sevdirme, sevdirmeme

İşte yine geldik karakteristik meselelere.

Bizim sevgili dostumuz, mama isterken ya da artık gözlerini açamayacak boyutta uykusunun olmadığı çoğu durumda, dokunulduğunda genelde karşılığını pençe ve ısırıkla veriyor. Aylarca bunu yapsa da gün geliyor, yıllardır sizinleymiş gibi kafasını elinize sürttürüyor ki bunun tipik kedi davranışı ve “Benimsin” uyarısı olduğunu öğrendik, sanmayın yani sevdirmek için yapıyor ehehe. Mırlaya mırlaya ayağınızı yastık ya da yaslanıp yalanma istasyonu olarak kullanıp ardından uykuya daldığı, yine mırlayarak çenesini kaşıttığı çok nadir an oluyor ki bu birkaç an bile o canlıyla onca zorluğa göğüs germenize değiyor.

Zorluk mu Dedin?

Göreceli bir kavram elbet. Her işte olduğu kadar zordur bu tarafın da meseleleri, benim gibi miskin bir adamsanız. Tabii kedi kısmı dinler mi sizin miskinliğinizi? Zira artık onunlasınız. Onununuz mu demeliydim?

Taktığımız üç tasmadan ikisini sokakta ihtiyaç sahiplerine bağışladı, bir tanesini esneterek sol ön ayağının koltuk altına kol alçısı askısı misali genişletip yerleştirmeyi başarmış, makasla keserek çıkardık eve gelende. Sokağa gittiği için olası bir yerlere takılması halinde, çantaların bazı bölgelerindeki ayarlanabilir bağlayıcıların iki ucunun birbirine geçmesine benzer yapılandırılan çıkabilir tasmalar tercih ettik ki sakatlanmasına neden olmayalım. Karakteri açısıyla her kedi gibi kendi istediğini yapan ve davranış değişiklikleri dışında öğrenme olanağı bildiğim kadarıyla bulunmayan bir canlı, “İstemediği halde üzerinde tasma tutmak ne mümkün”

deyip bir süre uygun tasma arayışımızı durdurduk. Eşimin ucunda uzun bir ip ve devamında boynuna gelen bir parçadan oluşan tasmayla birlikte yürüme hayalini, oyunlar sırasında da giriştiği bordo bereli kimliğine geçerek attığı taklalar ve akrobatik hareketlerle bir anda çıkarıvererek sona erdirdi. İşte bunların hepsini yetişkin bir kedi olmasına bağlıyorum, pek de yeterli olmayan kedi davranış bilgilerime dayanarak.

Her ne kadar hiçbir canlının herhangi bir nedenle tasma, kafes gibi yöntemlerle esaretini onaylamasam bile evde olduğu dönemlerde hareket ettiğini boynundaki zili aracılığıyla anlamak, dışarıda sahipsiz diye alınıp götürülmesini ya da zarar görmesi riskini azaltmak adına bir biçimde tasmayı günümüz koşullarında gerekli bulduğumu üzülen söylemem yerinde olur okuyanlara. Ben bu tür mecburiyetler kaynaklı tasmanın en olanaklı kullanımını araştırırken okuduğum bir yazıda, yapılan bazı araştırmalarda üzerindeki zil nedeniyle kedilerin daha sessiz olmaya, avcılık yeteneklerini arttırmaya yöneldiklerine dair bir şeye rastladığımı da ifade etmeden geçmeyeyim.

Kısa bir süre için boynunda tasma ile takıldığı dönemlerde, en azından hareketli olduğunu anlıyor, yürürken dikkatli olmaya çalışıyordum. Bununla birlikte, doğuştan ya da uzun süre yaşamınıza kör devam ediyor ve çevrenizde olanların yönlerini ekolokasyon olarak adlandırılan, yarasaların sese dayalı konum saptama kurgusuna benzer bir özelliği kullanarak algılıyorsanız, aldığım tasmalardaki zil sesindeki frekansın pek de yer tespitine uygun bir aralıkta ses çıkarmadığını söyleyeyim. Bu durum belki benim kulak yapım ve duyma eğiğimle de alakalı olabilir, farklı körlerin denemesi önerilir. İlle kediniz olmasına gerek yok; ister bir veteriner kliniğine giderek, isterseniz de e-ticaret uygulamalarından bu tarz bir zil satın alarak uzaktaki hareketli herhangi bir uyarana bağlayıp yerini saptamayı deneyebilirsiniz.

Eh söylediğim üzere, tasması olmadığında ve benim gibi yere düşenin edenin pek de ağır olmadığı durumlarda ses çıkarmayan zeminlere sahip bir evdeyseniz, hareketli olduğunu ancak bir yerlere çarpar ya da bir şeyleri devirirse anlayabilirsiniz. Yine bunun da bireysel deneyimim olduğunun altını çiziyim. Evimizin belirli bir bölgesi fayans ya da kalebodur yapısına benzer taşlardan oluşuyor. Buralarda hareket ederken onu duymam pek de olanaklı değil. Dolayısıyla ayak, kuyruk gibi bilimum noktalarına basarak sülaleme sövmesini sağladığım zamanlar genellikle buralar oluyor.

Evin bir odasının parke kaplı olmasıyla deneyimlediğim bir diğer durumsa bu tür bir zeminde işinizin kolaylaşacağı. Nerede olduğunu bilmeniz yine zor; ancak yaratım sürecinde yerleştirilen yastıklı doğal ayakkabı tabanı işlevi gören ayaklarıyla yerleri arşınladığının sesini duyabilirsiniz. “Evrin Ağacı” adlı platformdaki [“Kedi Patileri ve Pençeleri: Kediniz Suratınızı Nasıl Tırmalıyor?”](#) yazısından okuyabileceğiniz üzere, doğalarının getirisi olarak atlar gibi tırnakları değil de parmak uçlarında (dijitigrat) yürüyen canlılar oldukları için kendisi gibi parmak uçlarında yürüyen ancak kalın tırnakları nedeni sesi çıkan bir köpeğin ya da atın yürüdüğünde çıkardığı duvar saati etkisi “Buradayım” mesajını kediciklerde almanız olanaklı değil. İşte tüm bunlar birleştiğinde, bir de her ne kadar yukarıları seçse de kafasına göre bunalıp soğuk zeminde yatma olasılığıyla yolun ortasını seçme tercihinin denk geleceğiniz zaman dilimlerinde, maalesef kendisini bağırtma ihtimaliniz yaşamının önemli bir bölümünde sizinle olacak. Zira sessizliği ve anlık yer değiştirmesiyle çevremdeki görenlerin bile ayağına dolaşıp canını yaktığı anlar da oldu.

Buradan, olmadık yerlerde yatma ve takılıp uzun uzun yaşamı sorgulama duruşları sergilediği aşamalara geçeyim. Yazının bu bölümünü yazdığım zaman diliminde bile televizyon ünitemizin önünde yer alan uzun biçimde tasarlanmış ses çubuğu hoparlörün üzerine yerleştirdi kendisini. Geçtiğimiz günlerde onunla televizyon arasına girip uyuduğu sırada insana benzer uyku hali gerinme hareketlerini icra ederken, hoparlörü boylu boyunca bulunduğu üniteden yere serdi. Bu durum onu da ürküttü, bir anda kendini başka bir yere fırlatıverdi. İşte zorluk ya da “Amaan takılsın nerede isterse” kararı arasındaki gelgitin başladığı anlara geçiyoruz bu girişle.

Yatmayı ya da olmayı sevdiği yerler nereler derseniz, benimle yaşayan arkadaşın geribildirimlerine dayanarak her yer ve belki hiç ummayacağınız alanlar diyebilirim. Özellikle kadın kullanımıyla öne çıkmış ancak benim de ıvır zıvırımı son derece güzel muhafaza ettiğim çekmeceli aynalı yatak odası dolaplarının masa kısımları, gardıropların içi gibi kuytular, kalorifer üstleri ve pencere pervazları, yemek masasının üstü ve altı, bol raflı açık üniteleriniz, tercih ettiği yerler arasında. Üstelik bizimki bunu hiçbir zaman kolay kolay bir rutine sokmuyor. Canı ne zaman, nerede isterse, orada var oluyor.

Bir diğer mesele de az zamanda çıkardığı miyavlamalardan ne demek istediğini anlamak. Mutlu mu, aç mı, oyun mu istiyor, “Dışarı çıkacağım, sal beni!” bağırtısı mı, anlamam çok zorlaşıyor. Kimi zaman kapımızı kullanarak dışarı çıkmak istiyor ancak o ara evin bulunduğu

binanın dış kapısı kapanırsa, dışarıda mı içeride mi anlamak zorlaşıyor. Bazen kapıyı açıp elimi aradan dışarı çıkararak orada olduğunu anlayıp içeri aldığım oldu. Tabii kullandığı pencere sinekliğini, cam kapalıyken zorladığını düşündüğüm bir gün kapıyı açarak içeri girmesini isterken, başka bir kedinin içeri girmesiyle sonuçlanan aksiyon dolu anlardan sonra, çevremizdeki farklı kedilere dikkat etmeye çalışarak evimin kapısını açmaya çalışıyorum artık. Miyavlayarak yanıma yaklaştığı kimi zamanlar seviyesine eğiliyor, ördek gibi çocuğu takip edip nereye götüreceğini anlamaya çalışıyorum. Bu sayede mamasını koyduğumuz dolabı anlayıp beni yanına götürerek ekmeğini çıkardığı çok da an olmuştur.

Zorlukların arasına azıcık da “Neden onunla yaşarım?” dedirtebilecek tatlı anları da serpiştireyim. Yine karakter temelinde açıklamayı tercih ettiğim bir nedenden olsa gerek, kolay kolay insan yüzü hizasında olmaktan hoşlanmadığı için yanınızda olsa bile samimiyetinde bir mesafe bıraksa da varlığıyla mutlu ettiği içten anlar çok değerli. Çalışırken oturduğum koltuğun yan minderine çökerek dizimin dibinde yatması, yattığımız herhangi bir yatma alanında yanımıza gelip ayak ucumuza doğru bile olsa kıvrılıp kendini bacağımıza dayaması, tabii yalanma seansları sırasında rahat hareket için yaslanma ve destek alma nesnesi olarak bacağımın kullanılması, “Vücudum kasılmasa da hiç rahatsız etmeden öyle kalmasını sağlasam” dediğim anlardan.

Tabii o bacak arada yukarıda hoparlörü düşürdüğüne benzer biçimde gerinme desteği olarak da kullanılacak. Yerine göre pençelerdeki tırnaklar çıkıp bacağıma yerleştirilerek uykularımdan uyandırıldığımı da yazmadan geçmeyeyim.

Benimle Mutlu Mu?

Hadi biraz da uyku ile bağlantılı azıcık bir karalamayla birlikte, onun mutlu olup olmadığı meselesini de irdeleyelim. Duymuş olanlarımız vardır, bu kardeşlerimiz gece hayvanlarıdır. Dolayısıyla sizin genelde uyanık kaldığınız ki bu durum benim için de yazının şu satırlarını yazdığım gece 4.01 saatini değerlendirdiğimizde, ne derece olanaklı tartışılır, gündüz uyuyanlarımız için bir sıkıntıya dönüşebilir.

Bu durumun çözümüne çokça bireysel eğlenebileceği ıvır zıvıra uygun geniş bir eviniz, balkonunuz gibi etmenler olumlu etki edebilir. Benim gibi 1+1, herhangi bir balkona sahip olmayan, misafirler gelip azıcık uzun kaldığında bile karşılıklı kimi zaman “Rahatsız mı ettim?” sorusunu sorduracak darlıkta bir yaşam alanında, haliyle çocuk da uyandığında sıkılıyor, sıkıldığında da uyuduğumuz yatağı tırmalayarak yanımıza atlıyor, uyanıksam ya da uyanıyorsam sevmeyi deniyorum, çıktığı yatak bölümlerinin benden uzak olması nedenli sevmek için benim ona gitmem gerekiyor, bu da haliyle kaslarımı bir süre sonra yorup uykuya geri daldığımda, tepemde sıkılğan bir “mırrrauuu” duyuyorum. Farklı kedi dostları olanlarla bu durumu görüştüğümde ve kimi yazıları okuduğumda, durumun çözümüne yönelik net bir yönlendirme göremedim. Bir kedi dostunun musluktan su içmeyi, onu da akan su olarak tercih eden kedisine sabahın 6’sında kalkarak musluğu açması sonrası: “Tabii ki kalkacağım çünkü ben köleyim” sözleri, durumu gözler önüne seriyor.

İşte bu yazıyı yazdığım son bir aydır, özellikle aşlarının yapıldığı zaman diliminde havanın da karlı olmasını gözeterek sokağa salmadığımız günlerde bozuldu benim de uyku düzenim. Kafam hep onda, “Acaba nerede, uyuyor mu, uzun süre bizimle kaldı, mutlu mudur?” diye çok sormaya başladım. Yine karakterine göre kimi kediler mutluluklarını yanında yaşadıklarının dibine gelerek, yerine göre çalıştıkları bilgisayarların ya da farklı materyallerin üzerlerine oturarak belli ederler ancak hanım kızımızın bu tür faaliyetleri öyle az ki. Bilinçli olarak kucağıma geldiği birkaç anda geçiş noktasında olmamdan kaynaklıydı biraz, yan koltuk minderine geçerken beni köprü olarak kullandı. Tabii birkaç geçişinde bırakmadım, azıcık sırtından bastırdım ve ayaklarını aşağı sarkıtarak kendini kucağıma bırakıverdi mırılarak. Ne kadar sürdü, şaşırtmayacağı üzere iki-üç dakika. Ama olsun. O iki-üç dakika, yine yaşanan onca şeyi siliveriyordu ehehe.

Neyse efendim. Sevmek için bile neredeyse izin aldığım, eşimin kız kardeşi ve arkadaşının aşırı ellemelerinden duyduğu rahatsızlığı anlayarak, “Bu evde bir süre daha kalmaya devam ederseniz kediye ellemeyeceksiniz” ultimatomla sonuçlanan diplomatik süreçte bile üzerine titrediğim bir can oluverdi kendisi. Miskinliğime çok vurgu yapıyorum, sadece miskinliğimle değil farklı alışkanlıklarımın değişiminde de etkisi oldu hanım efendinin. Eşimin aylardır rahatsızlığını dile getirdiği ev içerisinde sigara alışkanlığımı, balkonumuzun bulunmaması nedenli dışarıda sürdürmeye bile başladım. Gerçi bu çekilen nefeslerin kıymetini

arttırıyor, her defasında göreve giden bir asker gibi hazırlanıp evimin önüne çıkmayı planlayan bendeniz için.

Bu bölümü de tamamlarken söylemeliyim ki hala mutlu olup olmadığını bilememek çok acıtıyor içimi. Tamam bir yanımla “O bizi seçti, dolayısıyla girdiği evin belli düzenlemelerini idare edecek” desem de keşke mutlu olduğunu öğrenebildiğim anları daha çok görsem diyorum. Geçenlerde gece vakti sokağa çıkıp dönmüştü. Mutlu olduğunu artık sesiyle de gösteren şirinlikte miyavlamasıyla ve mırlamasıyla sabaha karşı bir zaman diliminde uyuduğum yatağın üzerine gelip, “Benimsin” kafa sürmesiyle yaşamımın o anını huzurla kapladı. Tek sıkıntı, bunu öyle az yapıyor ki iç yapısında bilmeden ruh haline etki edecek bir şeye neden olmamak için çok zorluyorum kendimi, bu da bana yaşadığım anlardan keyif almak yerine yine olumsuz odaklanma olarak geri dönüyor.

Sahiplenmek?

Hiçbir canlının sahibi değiliz, sahibimizin belli olduğunu düşünen inanç sistemlerine yakınım. Belki sahibimiz değil de bizi belli bir oranda özellikle donatıp sahaya süreni diyeyim. Dolayısıyla, yanımıza gelen bir canlıyı ya da yanımızda olması için alan oluşturarak yaşamını biraz daha iyi geçirmesi için olanaklar sağladığımız bir canlıyı sahiplendiğimizi iddia etmeyi doğru bulmuyorum. Onun da bir yaşam alanı, saygı duyulması gereken özellikleri ve sizinle olan uyumunda sizin de belirleyici olmanız gereken noktalar bulunuyor. Onun da yaşam alanınızın bireylerinden biri olduğunu gözeterek değerlendirin lütfen.

Anlatacaklarım bitti mi sandınız? Uzun yıllar birlikte miyiz? Diğer bölüm acaba son mu? Tüm bunları öğrenmek için dergimizin önümüzdeki sayısını beklemenizi rica edeceğim.

Yüksek Lisans Eğitimimde Erişilebilirlik-3

Gözde Kılıç

gozde.kilic@bilgi.edu.tr

Sayı: 86, Nisan 2021

Merhabalar Okurlarım! Geçen sayıda sizlere yazamadığım için üzgünüm. Çünkü bazı sağlık sorunlarım vardı. Üstüne de Korona Virüse yakalanması sonucu arkadaşım vefat edince, yazamadım. Neyse bu sayıda sizlerle birlikteyiz ya önemli olan da bu. Bu yazımda yüksek lisans yolculuğumun son kısmına gelmiş bulunuyorum. Çünkü bu sayıda sınavlara nasıl girdiğimi ve projeyi nasıl yaptığımı, ne gibi zorluklar çektiğimi anlatacağım. Böylece yüksek lisans eğitimimde erişilebilirlik serisini bitirmiş olacağım.

Öncelikle sınavlara nasıl girdiğimi anlatmak istiyorum. Ben de engelli öğrenci birimine başvurumu yaptım. Sınavlara ayrı sınıfta, ayrı gözetmenle ve ek süre alarak girme talebinde bulundum. Engelli olduğuma dair raporumu da ekleyip e-postamı attım. Engelli öğrenci birimi, başvurumu onayladı.

Sınavlara, sınav odasında, ekran okuyucusu olan bilgisayarla girdim. Sınavlara hem test hem de klasik olarak girdim. Test şeklinde sınav olduğum zaman doğru bulduğum şıkka yıldız işareti koydum. Böylece, ben de diğerleri gibi kendi başıma test sınavımı olmuş oldum. Ek süre istememe rağmen sınavlarda süre sıkıntısı çekmedim. Öncelikle soruların hepsini okuyordum. Daha sonra, bildiğim sorulardan başladığım için yapamadığım soruları düşünmek için epey zamanım olmuştu.

Sınavımızı olduk. Sınav olurken biraz da heyecanlandık. Şimdi de geldik sınav sonuçlarını öğrenmeye. Sınav sonuçlarını öğrenmek için öğrenci sayfasına girmemiz yeterli olmaktadır. Bunun için “Bilgi Sis“ web sayfasına girmemiz gerekiyor. Daha sonra da “e” harfiyle öğrenci numaramızı ve şifremizi yazıp öğrenci sayfasına giriliyor. “Aşağı ok” tuşuyla dönemi seçip “enter” tuşuna basıp notları rahatlıkla öğrenebilmişim.

Sınavlara girmek, notları öğrenmek güzel de proje yapmak hayli bir zor geldi bana. Projeyi yazabilmek için öncelikle sizin ilginizi çeken bir konu olması gerekir. Aksi takdirde,

tezleri, makaleleri okumak çok sıkıcı olabilir. Ben bu konuyu yüksek lisans eğitimine başlar başlamaz düşünmeye başlamıştım. Konuyu bulmakta zorlanmıştım ama sonunda istediğim konuyu yazacağım için mutluydum. Gerisi benim için kolaydı. Projemin konusu “çalışan mutluluğu ve motivasyonu” idi. Öncelikle bu konu hakkında ders veren hocayla konuşup bu konuda proje yapmak istediğimi belirttim. Kendisi de proje konusunu onayladı ve çalışmalara proje döneminde başladık. Projeye 1. bölüme motivasyon konusu, 2. bölüme de mutluluk konusunu ve son bölüme de şirketlerin çalışanları için ne gibi mutluluk ve motivasyon sağladıklarını örnekleriyle birlikte yazmam gerektiğinin bilgisini verdim. En büyük avantajım, hocamın hızlı bir şekilde geribildirim vermesiydi. Benim kaygılandığım nokta, zamanla yarışmaktı. Projeyi zamanında teslim etmem gerekiyordu. Bunun için de başka şansım yoktu. Ben 1. bölümü yazmak için “Google Akademi” sitesinde ve “YÖK tez merkezi” sitesi ve okulun kütüphanesinde araştırmalara başladım. Kafam öyle karışıyordu ki neyi, nasıl yazacağımı bilemedim. Neyse ki imdadıma proje danışman hocam yetişiyordu. Yazmadan önce, en az beş altı tane tez ve sekiz dokuz tane makale okumanızı tavsiye ederim. Çünkü yazacağınız konu, kafanızda daha rahat netleşiyor. Aman sakın intihal olmasın, buna özellikle dikkat ettim. Zaman kazanmak için kaynak konusunda çevremden yardım istedim. Çünkü tezleri ve makaleleri okumak çok zamanımı almıştı. Tez okurken pratik olmamız önemlidir. Çünkü alakası olmayan konuyu okuyarak da vakit kaybı olmaması gerekiyor. Örneğin, kariyer ve motivasyon konusunda bir tez yazılmış. Öncelikle “ctrl+c home” ile en başa gelip “ctrl+f” tuşuna basarak “motivasyon” kelimesini yazıp arattığınızda hemen motivasyon konusu okuyabiliyorsunuz. Kaynakçayı ararken de aynı şekilde yapıyordum. Böylece, günde birkaç tezi hızlı okumuştum. Her bölümü bitirince, hocama e-posta ile bildiriyordum. Hoca da anında geribildirim veriyordu. En zorlandığım kısım, kaynakçayı yazmaktı. Bazen okuduğum kısımlarda kaynakça göstermemiş olabiliyordu. O zaman sil baştan araştırıp yazmak gerekiyor. Bir de her tezden ve makaleden birer tane alıntı yapmanızı öneririm. Çünkü intihal raporunda düşük çıkma ihtimali daha yüksek olabilir. Projemin giriş, özet, öneri kısımlarını yazdıktan sonra hocaya e-posta gönderdim. İntihal raporunu çıkarmam için projemi sisteme yüklemem gerektiğini söyleyince, kalbim yerinden çıkacak gibi oldu. Çünkü intihal raporun %20'nin altında olması gerekiyor. Eğer yüksek çıkarsa, bu da benim projeyi sil baştan tekrar yazmam demektir. Üstelik hiç zamanım da kalmamıştı. Bir haftada projeyi yazmak insanüstü bir güç ister. “Bilgi Learn” sitesine projemi yükledim. Sistem erişilebilirdi. Fakat ben gören birisinden yardım aldım. Riske girmek istemedim. Bir hata olunca,

bir daha düzeltilmesi zor oluyor. Neyse ki sonuç %4 çıktı da dünyalar benim oldu. Projeyi tekrar tekrar sisteme yükleyip notumu öğrenmek için beklemeye başladım. Çok şükür proje sonucundan da iyi bir not alarak yüksek lisans eğitimimi tamamlamış bulunuyorum. Benim için yorucuydu ama öğreticiydi. Eğitimimde göze görünür bir şekilde erişilebilirlik sıkıntısı yaşamadım. Umarım yazdığım bu üç yazı, yüksek lisans yapmak isteyen herkese faydalı olur. Unutmadan buradan yüksek lisans yaptığım süre boyunca desteklerini esirgemeyen aileme, iş arkadaşlarıma ve diğer herkese teşekkür ederim. Bir dahaki yazımda görüşmek üzere hoşça kalın.

İşte Sağlamcılık O Demek

Maria R. Palacios

Çeviri: Engin Yılmaz

Çeviri Destek: Faruk Demir

Orijinal bağlantı:

<https://cripstory.wordpress.com/2017/04/01/naming-ableism/>

Sayı: 86, Nisan 2021

Hiç sakat gibi davranmıyorsun deyip bunu iltifat olarak almamı bekliyorsun ya,

İşte sağlamcılık o demek.

Sırf sakat olduğum için beni otomatikman cesur ve güçlü sanıyorsun ya,

İşte sağlamcılık o demek.

Hani körlüğüm senin karanlığın oluyor,

Hani yara izlerimi diline dolayıp gerçeğimi anlıyormuş gibi yapıyorsun ya,

İşte sağlamcılık o demek.

Beni iyileştirmeye, düzeltmeye çalışıyorsun ya,

Bir gün cennette yürüyeceğime, göreceğime, duyacağıma, veya olamadığım her şeyi
olacağıma dair

Sözler veriyorsun hani,

İşte sağlamcılık o demek.

Cennetin sağlam bedenlilerin yeri olduğuna,

Ve eksik bedenlerin burada tam olacağına inanılır ya,

İşte sağlamcılık o demek.

tam kelimesini sağlam bedenlere tapulayıp ben farklılıklarına rağmen güzelim diyorsun ya,

Hani anlayamıyorsun Farklılıklarınla birlikte güzel olduğunu,

Sağlamcılık işte o demek...

Meyvelerimizi tatmayı reddedip bizi daldan sarkar halde olmaya ve çürümeye terk ediyorsun ya, Sağlamcılık işte o demek.

Korkularının meyvesidir sağlamcılık.

Seksi dediğinde beni kastedemiyorsun ya hiç,

Sağlamcılık işte o demek.

Özgür olma mücadelemi dikizleyip kendi bağımsızlığınla ilgili kibirleniyorsun ya hani,

İşte sağlamcılık o demek.

Aslında ne kadar zgr olduğunu sanman sağlamcılık.

Beni bekar, bakire, kendi bedenimden nefret ediyor sanıyorsun ya hani,

Öyle ya aksi nasıl olabilir ki dar kafana göre,

İşte sağlamcılık o demek.

Senin rahatının kaçması bir kat merdivenden daha büyük bir engel oluyor ya bazen,

İşte sağlamcılık o demek.

Hani ana babalar çocuklarını kenara çekip bakma sakın diye ğtler,

Böylece de aslında sakatlığın kaka sözcük olduğunu aşılayıverirler ya,

İşte sağlamcılık o demek.

Beni çalışırken veya yemek pişirirken izlerken çok ilham aldığını söylüyorsun ya hani,

Sağlamcılık işte o demek.

Hani yaralarımın üzülmenden bakamazsın,
veya ne kadar üzgün olduğunu söylemek zorunda hissedersin ya kendini,
veya benim gibi bir ucube karşısında kendi sağlam bedeninin yüzünden neredeyse suçlu
hissedip

Bana bir özür borcun olduğunu düşünürsün ya,

Neredeyse diyorum, çünkü öyle olmasaydı

Dilinin altında yılan gibi kıvrılan “Allah’a şükür iyi ki ben değilim” baklasıyla

Beni çabucak aklından çıkaramazdın ya hani,

İşte sağlamcılık o demek.

Planlarına erişilebilir mekanlar, erişilebilir alanları dahil etmeyip

Beni listeden silmeyi daha da kolaylaştırırsın ya,

İşte sağlamcılık o demek.

Sanki sakat insanlar yokmuş gibi numara yapabiliyorsun ya,

İşte sağlamcılık o demek.

Sınıf resimlerinde veya okul piyeslerinde sırf sahnede rampa olmadığı için

Okul arkadaşlarına katılamamak var ya hani,

İşte sağlamcılık o demek.

Sakat yaşamlarımız sakat olmayan aktörlerce oynanıyor ya hani,

İşte sağlamcılık o demek.

Hani rolümüzü oynayan sakat olmayan aktörler mücadelemizi anladıklarını düşünür ya,

İşte sağlamcılık o demek.

Başka seçeneğim olmadığı için erişilebilir olmayan kaldırımlarda yuvarlanmak zorunda kalıyorum ya, İşte sağlamcılık o demek.

Benim başka seçeneğim yokken senin olması gerçeğidir sağlamcılık.

Sakat ebeveynlere anne baba olamayacakları söylenir ya,

İşte sağlamcılık o demek.

Bebeğinin benimle güvende olmadığını hissedersin ya hani,

Ya da başımı bir çocuk gibi okşayıp sevimlice seslenirsin bana,

İşte sağlamcılık o demek.

Rehber köpeğim sırf uçaktaki sakat olmayan yolcular şikâyet etti diye uçaktan atılıyor ya bazen,

İşte sağlamcılık o demek.

Senden yardım istediğimde benim yerime seçim yapma hakkını kendinde hissediyorsun ya,

İşte sağlamcılık o demek.,

Benim söylediğimle ilgili hiçbir fikrin olmadığını kabul etmek yerine

Anlıyormuş gibi başını sallıyorsun ya hani,

İşte sağlamcılık o demek.

Doğruyu söylemekten korkuyor olma gerçeğidir sağlamcılık.

Sakat çocukları baloya götürüp

Bir daha onlarla hiç konuşmayan insanlardan kahramanlar yaratılır ya hani,

Çünkü bir iyilik ömür boyu değilse de en az on yıl götürür onları,

Sağlamcılık işte o demek.

Ömür boyu izolasyondur sağlamcılık,

Ömür boyu tecrit.

Evvel zaman içinde ebilen bir sakat varmış,

Ve ebilen her sakat için sağlam bedenli biri varmış,

Vardır, olmalı, ama yok temalı bir ömür dolusu anlatılmamış hikayelerdir sağlamcılık.

Ezilen kişi sen olmadığın müddetçe,

Eksik olarak görülen beden seninki olmadığı sürece

Meseleyi sorunun olarak görmemen ve gerisini boş vermen gerçeğidir sağlamcılık.

Gözden irak, gönülden irak.

Defolu olanı, seni yavaşlatanı, seni utandıranı arkada bırakmaktır sağlamcılık.

Sırf aynı odada oturuyoruz ve aynı havayı soluyoruz diye

Seni utandırdığımız gerçeğidir sağlamcılık.,

Benim sıra beklemek zorunda kalmamam adil değil diyorsun ya hani,

İşte o demek sağlamcılık.

Sırf haklarımı talep ediyorum diye haddimi aştığımı düşünüyorsun ya hani,

İşte o demek sağlamcılık.

Kendi zavallı Sağlam bedenli ayakların yorulurken

Bana sabahtan akşama kadar oturduğum için ne kadar da şanslı olduğumu söylersin ya
bazen,

İşte o demek sağlamcılık.

Söylemeyip derinlerde ben olmadığın için şükrediyorsun ya hani,

İşte o demek sağlamcılık.

Medyanın bizi bir acıma veya kahramanlık nesnesi diye resmetmesidir sağlamcılık.

İlham pornosudur sağlamcılık.

Sakat insanlar porno yapmamalı,

Çünkü bizim bedenlerimiz çıplak olarak kimsenin görmek isteyeceği şeyler değil diye düşünüyorsan,

İşte o demek sağlamcılık.

Gizli odanın anahtar deliğinden göz gezdirdiğin çıplak bağınazlığıdır sağlamcılık.

Bizi evlerimize kapatmak istiyor

Ve fiziksel özürlü, farklı yetenekli gibi yansıtmayan yeni etiketlerle yaftalamaya inanıyorsun ya hani,

İşte o demek sağlamcılık.

Otobüsleri erişilebilir yapıp duraklara giden caddelere el sürmemektir sağlamcılık.

Otobüs duraklarının bir Forrest Gump hikayesi misali

Sürekli anlatılmayı bekleyen hale gelmesidir sağlamcılık.

Yazılmamış tarihimizin sayfalarında otobüslerin arkalarında bile yerimiz olmaması

Ve günümüze dek Rosa Parks'ın sakat versiyonunu her Allah'ın günü nasıl yaşadığımızdır sağlamcılık.

Eğer tanrı beni iyileştirmiyorsa

Bunun yegane nedeninin yeterince iman etmediğimi söylemendir sağlamcılık.,

İnancın beni tanrıdan bir ceza olarak görüyor ya,

Veya karabasan gibi farklılıklarımı dualarınla savuşturmaya çalışıyorsun ya hani,

İşte o demek sağlamlık.

Cehaletinin karabasanlarıdır sağlamlık.

Erişilebilir park yeri sağlayıp kapıya ulaşmamızı çok görmektir sağlamlık.

Emlak sektörü bir taraftan erişilebilir olmayan binalar yapıp

Bir taraftan da erişimimizi engelleyen bir merdiveni ortadan kaldırdıklarında

Sanki göz zevkini bozuyor, bir suç işliyor, bir kural ihlali yapıyorlarmış gibi davranıyor ya hani,

İşte o demek sağlamlık.

Haklarımızı sinsice ihlal edip bizi halının altına süpürmektir sağlamlık.

Sağlamcı şakalar yapıp benden komik olduklarını düşünmemi bekliyorsun ya,

İşte o demek sağlamlık.

Senin komikliklerinin benim acılarım haline gelmesidir sağlamlık.

Zengin gerçek mülklerle monopoli oynayıp

Hiçbirini makul fiyatlı veya erişilebilir yapmaya tenezzül etmemesidir sağlamlık.

Makul fiyat ve erişilebilir kelimeleri yan yana gelmek için fazla iyi duruyor ya,

İşte o demek sağlamlık.

Nitelikli sakat başvurusu yok demektir sağlamlık.

Aslında demek istiyorsun ki, sakat gibi görünmeyen başarılı sakat bulmak zor.

Bizi yok saymak için sebepler yaratma, bizi kafes ardında tutma nedenleri bulabilme kabiliyetin, Mücadelemizi tarih sayfalarının dışında bırakmandır sağlamlık.

Sanki hiç var olmamışız gibi.

Sen benim tek sakat arkadaşımın diyorsun ya,

İşte o demek sağlamlık.

Neden görünmez hissettiğimizi hala anlamıyorum diyorsun ya,

İşte o demek sağlamlık.

Görmediğin için sakat olmadığımı düşünüyorsun ya,

İşte o demek sağlamlık.

Her zaman Pollyanna gibi cesur olmamı beklemektir sağlamlık.

Her kötü hissettiğimde bunun tek sebebinin sakatlığım olacağını düşünüyorsun

Ve fazla alıngan olduğuma inanıyorsun,

İşte o demek sağlamlık.

Farklılıklarımın ağırlığı senin taşıyabilmen için çok ağır olduğundan,

Senin sağlamlı inançlarını da sırtlamamı beklemektir sağlamlık.

Bana zorla dayattığın suçluluk duygusunu taşımaya mecbur kalmaktır sağlamlık.,

Otizmin aptallığa eşit olduğunu düşündüğünde

Ve aptallığı benim gibileri anlatmanın bir başka yolu olarak gördüğünde,

İşte o demek sağlamlık.

İşiten çocuğumu işaret dili çevirmenin gibi kullanıyorsun ya, işte o demek sağlamlık.

İşiten çocuğumu kendim için işaret dili çevirmeni gibi kullanmak zorunda bırakıyorum

ya,

İşte o demek sağlamlık.

Sakatlığımın benim hatam olmadığını söylüyor ama öyleymiş gibi davranıyorsun ya,

İşte o demek sağlamcılık.

Her zaman birini suçlamak zorunda kalmaktır sağlamcılık.

Benimle iletişim kurmaktan korktuğun için ne sipariş edeceğimi arkadaşlarıma sormandır sağlamcılık. Denemeye bile tenezzül etmemen gerçeğidir sağlamcılık.

Sakat çocuğunuz partiye davet edilmeyen tek çocuk olur ya hani,

İşte o demek sağlamcılık.

Bir siyasi partinin sakatlığa ve mücadelemize alay konusu muamelesi yapmasıdır sağlamcılık.

Polisler sakatlığımı tehdit gibi gördüklerinde,

İşte o demek sağlamcılık.,

Yalnızca Sakat olarak dışarıda olmak tehlikeliyse,

İşte o demek sağlamcılık.

İhtiyaçlarımı özel diye tanımlayıp ihmal etmektir sağlamcılık.

Düzeltilmem gerektiğine inanmaktır sağlamcılık.

Hakikatte bozuk olanı düzeltmeyi reddetmendir sağlamcılık.

Hayatımızı trajik bir hikaye gibi çizmektir sağlamcılık.

Hikayemizin sakat olmayan mercекlerce yakalanıp

Sakat olmayan sesler tarafından anlatılmasıdır sağlamcılık.

Sanki erişim temel bir hak değilmiş gibi

Rampa ve park yeri için minnettar olmam gerektiğini hissediyorsan,

İşte o demek sağlamcılık.

Temel haklarımın bir yük gibi görülmesidir sağlamcılık.

Sırf sana yardıma ihtiyacım varmış gibi geldiği için

Bana sormadan zorla yardım etmeye çalışıyorsun ya,

İşte o demek sağlamcılık.

Senden yardım istememin

Benim yerime karar verme hakkını da sana verdiğini düşünmendir sağlamcılık.

Benimle romantik bir ilişki yaşadığını arkadaşlarından sakladığında işte o demek sağlamcılık.,

Benimle merak için seks yapmandır sağlamcılık.

Senin merakın benim alanımı işgal ettiğinde,

Bana zarar verip yaralı bıraktığında,

İşte o demek sağlamcılık.

Hayatta kalmam için bunlar elzem olabilir ama

Bir maddi yardım, kredi veya sigorta pirim hakkı kazandığım için bir anda arkadaşım kesiliyorsan eğer,

İşte o demek sağlamcılık.

Derinlerde hiç umurunda olmadığı halde,

Sırf ücretini aldığı için bakım verip umursuyormuş gibi yaptığında,

İşte o demek sağlamcılık.

Sakatların olmadığı bir dünya dilediğini bana söyleyip seninle aynı fikirde olmamı bekliyorsun ya,

İşte o demek sağlamcılık.

Sakat kalacağıma öleyim diyorsun ya hani,

İşte o demek sağlamcılık.

Keşke elimden gelse de ölseniz,

Veya keşke yaşamanıza yardım etmek zorunda kalmasam diye düşünüyorsun ya bazen,

İşte o demek sağlamcılık.

Sakatlar ölseler daha iyi durumda olurlardı diye inanmaktır sağlamcılık.

Başını başka yana çevirip Sağlam bedeninin sana ayrıcalıklar tanıdığını kabul etmiyorsun

Ve senin ayrıcalığının benim ezilişimin bir parçası olduğunu görmezden geliyorsun ya hani,

İşte Sağlamcılık o demek.